

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Susanna Taavila

PALAUTETUTKIMUS IHMISKAUP-
PAAN LIITTYVILTÄ VAASAN
RIKOSUHRIPÄIVYSTYKSEN
ASIAKKAILTA

Sosiaali- ja terveysala
2015

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Susanna Taavila
Opinnäytetyön nimi	Palautetutkimus ihmiskaupaan liittyviltä Vaasan Rikosuhripäivystyksen asiakkailta
Vuosi	2015
Kieli	suomi
Sivumäärä	54+5 liitettä
Ohjaaja	Ahti Nyman

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli saada palautetta siitä tuesta ja avusta, jota Vaasan Rikosuhripäivystys on tarjonnut ihmiskaupasta tai sen kaltaisista rikoksista kärsineille asiakkailleen. Tavoitteena on, että Vaasan Rikosuhripäivystys voisi kehittää palveluitaan tämän asiakasryhmän kanssa.

Ihmiskauppa ja siihen rinnastettava hyväksikäyttö on yksi aikamme suurimmista ihmisoikeushaasteista. Ihmiskaupassa on kyse toisen ihmisen hyväksikäyttämisestä, kontrolloinnista sekä haavoittuvuuden hyödyntämisestä. Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen tutkimus ja se toteutettiin kyselylomakkeilla, jotka käännettiin vastaajien kielelle. Tutkimustulokset analysoitiin aineistolähtöisen sisältöanalyysin avulla.

Tutkimuksen tärkeimmiksi johtopäätöksiksi nousi, että Rikosuhripäivystyksen antama tuki on ollut monipuolista ja merkittävää vastaajien selviytymiselle. Työntekijät olivat pystyneet luomaan välittävän ja turvallisen ympäristön ja osanneet kohdata asiakkaat kunnioittavasti sekä Rikosuhripäivystyksen arvojen mukaisesti. Oikeusprosessissa annettu tuki oli riittävää ja Rikosuhripäivystyksen tavoite asiakkaan oikeusturvan toteutumisesta toteutui.

ABSTRACT

Author	Susanna Taavila
Title	Feedback Study among the Human Trafficking Clients of Crime Victim Support in Vaasa
Year	2015
Language	Finnish
Pages	54 + 5 Appendices
Name of Supervisor	Ahti Nyman

The purpose of this bachelor's thesis was to get a feedback about the support and help that Crime victim support in Vaasa has offered to their clients who have suffered from human trafficking or crimes that are close to human trafficking. The aim is that Crime victim support could develop their services with this client group.

Human trafficking and exploitation, that can be compared to it, are among the biggest crimes against humanity at our times. Human trafficking is about exploiting and controlling other people and abusing the vulnerability of an individual. This study was carried out using qualitative methods and the data was collected with a questionnaire that was translated to the respondents' language. The results were analyzed by using content analysis.

The most important result of this study is that the support that Crime victim support has given has been diverse and significant to the managing and coping of the respondents. Workers have been able to create a caring and safe environment and been able to meet their clients with honor and following the values of Crime victim support. The law process was adequate and the aim of Crime victim support to give a legal protection to the client was achieved as well.

Keywords

Human trafficking, slave trade, human rights, International agreements

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	8
2 IHMISKAUPPA	10
2.1 Kansainväliset sopimukset	11
2.2 Ihmiskauppa rikoslaissa.....	12
2.3 Ihmiskaupan muodot	13
2.4 Ihmiskaupan kolme elementtiä.....	15
2.4.1 Tunnistaminen.....	16
2.5 Ihmiskaupan kaltaiset rikokset	18
2.6 Ihmiskauppa yhteiskunnallisena ongelmana	19
2.6.1 Ihmiskauppa Euroopassa.....	21
2.6.2 Ihmiskauppa ja sen vastainen toiminta Suomessa	22
3 RIKOSUHRIPÄIVYSTYS	26
3.1 RIKU:n tehtävä.....	26
3.1.1 Palveluiden tuottaminen.....	27
3.2 Ihmiskaupan uhrien auttamistyö.....	28
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	30
4.1 Aineiston hankinta.....	31
4.2 Aineiston analyysi	31
4.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	32
5 TUTKIMUSTULOKSET	33
5.1 Syytetyn käyttäytymisen arviointi.....	33
5.2 Toiminnan tuomittavuus vastaajan kotimaassa	34
5.3 Syytetyn teon mahdolliset seuraukset kotimaassa.....	36
5.4 Avuntarve työpaikalla	37
5.5 Tuki oikeusprosessissa	38
5.5.1 Oikeusjärjestelmän ymmärtäminen.....	38
5.5.2 Riittävä tieto oikeudenkäynnistä	39

5.5.3 Riittävä tuki oikeusprosessissa.....	40
5.6 Tuen merkittävyys	41
5.7 RIKU:n toiminnan parannusehdotukset	43
5.8 Oikeusprosessin aikana saatu muu apu	45
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	47
7 POHDINTA	51
LÄHTEET	52
LIITTEET	

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1.	Ihmiskaupassa aina ilmenevät kolme elementtiä	s.16
Kuvio 2.	Ihmiskaupan hyväksikäytön muodot EU:ssa	s.21
Kuvio 3.	Ihmiskaupan uhrien sukupuolijakauma EU:ssa	s.22
Kuvio 4.	Vastauksista nousseet ilmaisut syytetyn käyttäytymisestä	s.33
Kuvio 5.	Vastauksista nousseet ilmaisut syytetyn toiminnan tuomittavuuden arvioinnista	s.35
Kuvio 6.	Vastauksista ilmenneet ilmaisut syytetyn tekojen mahdollisten seurauksien arvioinnista vastaajien kotimaassa	s.36
Kuvio 7.	Vastauksista nousseet ilmaisut vastaajien kokemasta avuntarpeesta työpaikallaan	s.37
Kuvio 8.	Oikeusjärjestelmän ymmärtämiseen annetun tuen kyllä ja ei vastaukset	s.39
Kuvio 9.	Riittävä tieto oikeudenkäynnistä vastaukset	s.39
Kuvio 10.	Riittävä tuki oikeusprosessin aikana vastaukset	s.40
Kuvio 11.	Tuen merkittävyyden vastaukset	s.41
Kuvio 12.	Ilmaisut merkittävimmistä tuista	s.42
Kuvio 13.	Vastauksista nousseet ilmaisut parantaa palvelua	s.44
Kuvio 14.	Oikeusprosessissa auttaneet tahot	s.45

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Kyselylomake**LIITE 2.** Ruotsinkielinen saatekirje**LIITE 3.** Ruotsinkielinen kyselylomake**LIITE 4.** Tutkimuslupa-anomus**LIITE 5.** Tutkimuslupa-anomukseen liitetty korjausliite

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on ihmiskauppa. Ihmiskauppa ja sen kaltainen toiminta ei ole satua, vaan sitä tapahtuu kaikkialla maailmassa. Ihmiskauppa on mielestäni yksi suurimmista epäoikeudenmukaisuuksista ja siksi valitsin sen opinnäytetyön aiheeksi. Mielestäni kaikkien ihmisten tulisi tietää, että nykyaikanakin on orjuutta. Ei vain ainoastaan sen järkyttävyyden vuoksi, vaan myös siksi, että tavallisten ihmisten antamat vihjeet auttavat poliisia ja muita ammattilaisia ihmiskaupan kitkemisessä.

Opinnäytetyön aihe syntyi keskusteluissa ohjaavan opettajani kanssa, kun kerroin olevani kiinnostunut ihmiskaupan vastaisesta työstä. Hän kehotti ottamaan yhteyttä Rikosuhripäivystyksen työntekijään, joka työskentelee ihmiskaupan liittyvien uhrien parissa. Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Vaasan Rikosuhripäivystyksen kanssa. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli saada palautetta tuesta ja avusta, jota Rikosuhripäivystys on tarjonnut ihmiskaupasta tai sen kaltaisista rikoksista kärsineille asiakkailleen. Tutkimus tehtiin, jotta Rikosuhripäivystys saisi heitä hyödyttävää tietoa työskennellessään ihmiskauppaan liittyvien asiakkaiden parissa tulevaisuudessa. Tutkimukseni tavoitteena oli saada selville, miten ihmiskauppaan liittyvät asiakkaat kokivat heihin kohdistuneen rikoksen, kokivatko he tarvitsevana apua ja millaisena he kokivat rikosuhripäivystyksen tarjoaman avun.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi mitä ihmiskauppa ja sen kaltainen toiminta on sekä esitellään yleisimmät lait ja kansainväliset sopimukset ja mitä kaikkea ihmiskauppaan sisältyy. Teoriassa kerrotaan ihmiskaupan erimuodoista ja ihmiskaupan kaltaisista rikoksista. Käsitellään myös mitä ihmiskauppa on Euroopassa ja Suomessa.

Tutkimukseen vastasi viisi Rikosuhripäivystyksen ihmiskauppaan liittyvää asiakasta. Tutkimuksessa käytetään käsitettä ihmiskauppaan liittävä asiakas, koska kaikki ihmiskauppaan liittyvät asiakkaat eivät välttämättä ole ihmiskaupan uhreja vaan ihmiskaupan kaltaisen rikoksen uhreja. Ihmiskaupan kaltaisista rikoksista kerrotaan tässä työssä edempänä.

Tutkimustulokset käytiin läpi aineistolähtöistä sisältöanalyysia apuna käyttäen. Tutkimustuloksissa ja johtopäätöksissä tuodaan esiin tutkimuksessa esiin nousseet seikat, jotka havainnollistetaan taulukoiden avulla.

2 IHMISKAUPPA

Ihmiskauppa ja siihen rinnastettava hyväksikäyttö on yksi aikamme suurimmista ihmisoikeushaasteista. Ihmiskaupassa ja sen kaltaisessa toiminnassa on kyse toisen ihmisen hyväksikäyttämisestä, kontrolloinnista sekä haavoittuvuuden hyödyntämisestä. (Vähemmistövaltuutettu 2010, 6.) Se on nykypäivänä maailmanlaajuisesti yksi suurimmista epäoikeudenmukaisuuksista, jonka kohteena ovat yleisimmin haavoittuvimmat ihmisryhmät. Ihmiskaupan auttamisjärjestelmän työntekijä Inkeri Mellanen kuvailee ihmiskauppaa ihmisoikeusrikokseksi, joka on rikos ihmisyyttä ja koskemattomuutta vastaan. (Holopainen 2009, 38-39; Mellanen 2014.)

Ihmiskauppa ja sen kaltainen toiminta kuuluu osaksi laajempaa säätelemätöntä ja hallitsematonta siirtolaisuuden käsitettä. Ihmiskauppa on organisoitua toimintaa ja se on ase- ja huumekaupan jälkeen maailmaan kolmanneksi tuottoisinta laitonta liiketoimintaa. Ihmiskauppa on yksi tuottoisimmista järjestäytyneen rikollisuuden muodoista koko maailmassa. (Holopainen 2009, 38-39; Poliisi 2014.)

Ihmiskauppaa ja sen kaltaista toimintaa voidaan pitää yhtenä vakavimmista nykyorjuuden muodoista ja siksi se on viime vuosina saanut yhä laajempaa huomiota. Ongelmaa mutkistaa entisestään kansainvälisten rikollisryhmien kasvava osallistuminen ihmiskauppaan. (Hyttinen & Silvander 2002, 282.)

Koko ihmiskunnan historian ajan on ollut orjia. Kevin Balesin mukaan maailmassa on tällä hetkellä 27 miljoonaa orjaa, mikä on jopa yli kaksi kertaa niin paljon kuin 350 vuoden ajan jatkuneen orjakaupan aikana, kun orjia tuotiin Afrikasta Länsimaihin. Orjuutta esiintyy monissa eri muodoissa ympäri maailmaa. Nykyaajan orjuudesta tekee erilaista historiaan verrattuna kaksi asiaa: nykyajan orjista pääsee helposti eroon ja he ovat halpoja. Maatyöläisorjan hinta vuonna 1850 vastaa nykyrahassa 40 000 dollaria, kun nykypäivänä orjan hinta on 100 dollaria. (Bales 2008, 17-20.)

Orjuuden kieltäminen on yksi varhaisimmista kansainvälisesti hyväksytyistä ihmisoikeusnormeista, mutta orjuus on kuitenkin tänäkin päivänä monin tavoin ajankohtainen kysymys. Orjuuden poistamisesta kirjoitettiin jo vuonna 1648 kansainvälisessä Westfalenin rauhan sopimuksessa. Wienin kongressi tuomitsi orjuuden jo vuonna 1815. Lisäksi 1800-luvun loppupuolella tehtiin muita orjuuden kieltäviä kansainvälisiä sopimuksia. Vuonna 1926 Kansainliitto hyväksyi orjuutta koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, jossa keskeistä oli orjuuden ja orjakaupan kieltäminen. Vuonna 1953 yleissopimusta täydennettiin YK:ssa hyväksytyllä pöytäkirjalla ja myöhemmin myös 1956 hyväksytyllä erillisellä lisäsopimuksella, joka tiukentaa valtion velvollisuuksia sekä orjuuden kieltämisellä mm. velkaorjuuden ja naisten sekä lasten käsittelemisen omaisuusesineinä. (Hyttinen & Silvander 2002, 281; Ihmisoikeudet.net 2013.)

2.1 Kansainväliset sopimukset

Suomi on ratifioinut jo vuonna 1935 kansainvälisen työjärjestö ILO:n yleissopimuksen numero 29 Pakollisesta työstä (1930) sekä yleissopimus numero 105 Pakkotyön poistamisesta. (1957). Molemmissa sopimuksissa ollaan sitouduttu poistamaan pakkotyö kokonaan. (ILO 2005, 46-244.)

Suomi allekirjoitti Euroopan neuvoston yleissopimuksen ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (CETS engl. Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings) 29.8.2006 ja se astui Suomen osalta voimaan 1.9.2012. Yleissopimus sitoo oikeudellisesti sopimuksen allekirjoittaneita sopijavaltioita. Sopimuksen perusidea pohjautuu jo olemassa olevalle kansainväliselle säätelylle. Yleissopimus täydentää Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen eli Palermon sopimuksen ja sen ihmiskaupan ja erityisesti lasten ja naisten kaupan torjumisesta, ehkäisemisestä ja rankaisemisesta tehdyn lisäpöytäkirjan eli ihmiskauppalisäpöytäkirjan määräyksiä. Yleissopimus menee ihmiskaupan uhreille takaamissaan oikeuksissa YK:n ihmiskauppa lisäpöytäkirjaa vielä pidemmälle. (Vähemmistövaltuutettu 2013, 8.)

YK määrittelee ihmiskaupan Palermon sopimuksessa seuraavasti:

- a) Ihmiskauppa tarkoittaa hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuvaa henkilöiden värväystä, kuljettamista, siirtämistä, kätkemistä tai vastaanottamista voiman käytöllä uhkaamisen tai voimankäytön tai muun pakottamisen, sieppauksen, petoksen, harhaanjohtamisen, vallan väärinkäytön tai haavoittuvan aseman hyödyntämisen avulla, taikka toista henkilöä vallassaan pitävän henkilön suostumuksen saamiseksi annetun tai vastaanotetun maksun tai edun avulla. Hyväksikäytöksi katsotaan vähintään toisen hyväksikäyttö prostituutiotarkoituksessa tai muut seksuaalisen hyväksikäytön muodot, pakkotyö tai orjuuden kaltaiset olot tai elinten poistaminen;
- b) Ihmiskaupan uhrin suostumuksella artiklan a kohdassa tarkoitettuun hyväksikäyttöön ei ole merkitystä, kun sen saamiseksi on käytetty jotakin a kohdassa mainittua keinoa;
- c) lapsen värväys, kuljetus, siirtäminen, kätkeminen tai vastaanottaminen hyväksikäyttötarkoituksessa katsotaan ihmiskaupaksi myös silloin, kun siihen ei liity mitään tämän artiklan a kohdassa mainittua keinoa;
- d) ”lapsi” tarkoittaa alle 18 -vuotiasta henkilöä. (Chalke & Blair 2011, 13.)

2.2 Ihmiskauppa rikoslaissa

Rikoslain (L9.7.2004/650) määritelmä ihmiskaupasta on seuraava:

Ihmiskauppa Joka:

- 1) käyttämällä hyväksi toisen riippuvaista asemaa tai turvatonta tilaa,
- 2) erehdyttämällä toista tai tämän erehdystä hyväksi käyttämällä,
- 3) maksamalla korvauksen toista vallassaan pitävälle henkilölle tai
- 4) ottamalla vastaan sellaisen korvauksen

ottaa toisen valtaansa, värvää toisen taikka luovuttaa, kuljettaa, vastaanottaa tai majoittaa toisen hänen saamisekseen 20 luvun 9 §: n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun tai siihen rinnastettavan seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, pakkotyöhön tai muihin ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin taikka elimen tai kudoksien poistamiseksi taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, on tuomittava ihmiskaupasta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Ihmiskaupasta tuomitaan myös se, joka ottaa valtaansa kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön taikka värvää, luovuttaa, kuljettaa, vastaanottaa tai majoittaa tämän 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa, vaikka mitään 1 momentin 1-4 kohdassa tarkoitettua keinoa ei olisi käytetty.(L9.7.2004/650.)

Törkeä ihmiskauppa määritellään rikoslaisissa (L9.7.2004/650) seuraavasti:

Jos ihmiskaupassa

- 1) käytetään 3§:ssä tarkoitettujen keinojen sijasta tai lisäksi väkivaltaa, uhkausta tai kavaluutta,
- 2) aiheutetaan tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila taikka näihin rinnastettavaa erityisen tuntuva kärsimystä,
- 3) rikos kohdistuu kahdeksatoista vuotta nuorempaan lapseen tai henkilöön, jonka kyky puolustaa itseään on olennaisesti heikentynyt, tai
- 4) rikos on tehty osana 17 luvun 1 a §:n 4 momentissa tarkoitettun järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtyjä on tuomittava törkeästä ihmiskaupasta vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Törkeästä ihmiskaupasta tuomitaan myös se, joka alistaa toisen orjuuteen tai pitää toista orjuudessa, kuljettaa orjia tai käy kauppaa orjilla, jos teko kokonaisuutena arvostellen on törkeä.

Yritys on rangaistava. (L9.7.2004/650.)

Ihmiskauppaa koskevat säädökset Suomen rikoslaisissa tulivat voimaan 1.8.2004. Ennen ihmiskauppalaain säätämistä vastaavanlaiset teot olivat rangaistavia muun muassa työsyryntää ja paritusta koskevien lain pykälien perusteella. (Poliisi 2014.)

2.3 Ihmiskaupan muodot

Ihmiskauppaa ja sen kaltaista toimintaa esiintyy monessa eri muodossa. Usein taustalla on järjestäytynyt rikollisuus, mutta tekijöinä voi olla myös uhrille läheiset ihmiset. Ihmiskauppa voi olla työperäistä, seksuaaliseen hyväksikäyttöön perustuvaa tai elinten ja kudosten poistamiseen liittyvää tai muunlaista työvoiman hyväksikäyttöön liittyvää toimintaa. (Maahanmuuttovirasto 2015.)

Työperäinen ihmiskauppa. Työperäinen ihmiskauppa on pakkotyötä. Kansainvälinen työjärjestö ILO määrittelee pakkotyön olevan kaikenlaista työtä tai palvelusta, jota jonkin rangaistuksen uhalla vaaditaan joltakin henkilöltä, johon hän ei ole vapaaehtoisesti tarjoutunut. (Kanerva & Salonen 2012, 19). Suomessa työperäinen ihmiskauppa tarkoittaa usein ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä. Kyse on kokonaisvaltaisesta hyväksikäytöstä esimerkiksi siten, että uhrin työtä ja vapaa-aikaa kontrolloidaan, eikä hänellä ole mahdollisuutta lähteä työstä.

Työntekijöiden työpäivät ovat pitkiä, he saavat alhaista palkkaa eikä heille makseta ylityö tai muitakaan korvauksia. Uhreja tai heidän kotimaissaan asuvia perheitä saatetaan uhkailla tai painostaa ja fyysisistä väkivaltaa voidaan käyttää. (Yli-Räisänen 2013,11.)

Uhrien asumisolosuhteet Suomessa ovat hyvin huonot ja heidän vapauttaan kulkea saatetaan rajoittaa. Työnantajat saattavat ottaa uhrien passit ja pankkikortit haltuunsa. Uhrin voivat olla tullessaan Suomeen jo velkaantuneita esimerkiksi välitysmaksusta tai heidän matkakustannuksistaan. Heitä voidaan kiristää tekemään työtä millä tahansa ehdoilla, jotta takautuva velka, joka voi kasvaa myös korkoa saadaan maksetuksi. (Yli-Räisänen 2013,11.)

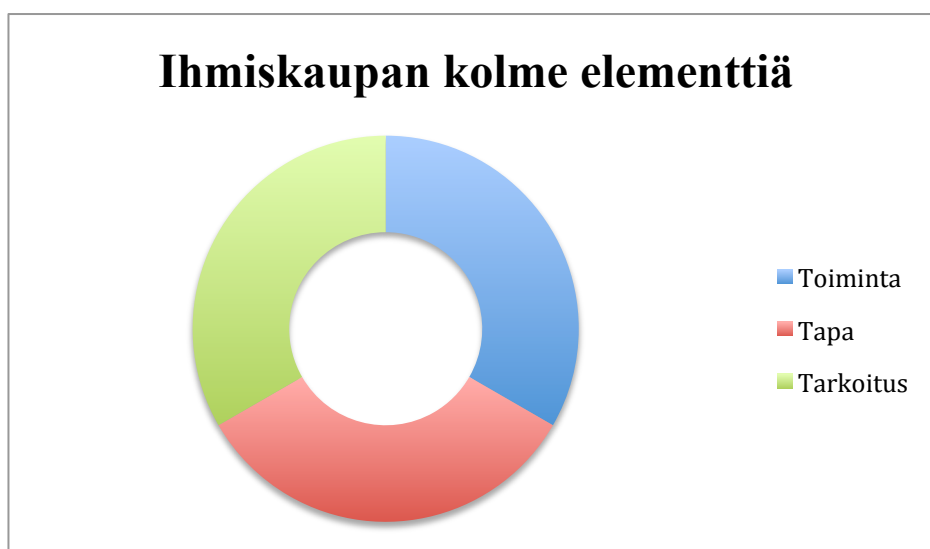
Seksuaaliseen hyväksikäyttöön perustuva ihmiskauppa. Uhri saatetaan huijata tai pakottaa seksityöhön käyttämällä hyväksi hänen haavoittuvaa asemaansa, kuten esimerkiksi kielitaidottomuutta, luvatonta maassa oleskelua, maahantulo- tai asuimiskustannusvelkoja tai vammaisuutta. Uhrille on saatettu kotimaassa ollessaan luvata muuta työtä ja vasta saavuttuaan Suomeen uhrille paljastuu, että hän joutuu tekemään seksityötä. Uhrin ja hänen perheeseensä kohdistuu väkivaltaa ja sen uhkaa. Seksuaalisen hyväksikäytön käsite kattaa myös sellaiset teot, joita ei tuomita seksuaalirikoksina, kuten uhrin käyttämistä pornografian tuottamisessa tai pornografisissa esityksissä. (Yli-Räisänen 2013,11; Kanerva & Salonen 2012 ,18.)

Häpeä on usein merkittävä tekijä seksuaaliseen hyväksikäyttöön perustuvassa ihmiskaupassa. Työnsä laadun tähden häpeää tunteva uhri ei uskalla hakea apua tai kertoa läheisilleen ja perheelleen todellista tilannettaan. Uhrin suhde tekijään on saattanut olla intiimi, mikä on luonut riippuvuussuhteen uhrin ja tekijän välille. Usein väkivaltaa kohdannut uhri on kyvytön näkemään tilanteestaan poispääsyä edes mahdollisena. Uhrille saatetaan luvata jatkossa parempaa työtä tai kotiin paluuta, kunhan ensin on työllään maksanut esim. matkustuskuluista koostuneen velkansa. Yleensä velka on mielivaltainen, eikä työnteolla sitä pysty maksamaan pois. (Yli-Räisänen 2013,11.)

Elinten ja kudosten poistamiseen liittyvä ihmiskauppa. Tarkoittaa ihmiskaupan kohteena olevan henkilön kudosten tai elinten poistamista taloudellisessa hyötymistarkoituksessa. Kansainväliset velvoitteet koskevat vain taloudellisessa hyötymistarkoituksessa tapahtuvaa elinten ja kudosten poistoa, ei kuolleelta luovutettuja elimiä tai jo irrotettujen kudosten tai elimien kauppaa. Lähtökohtana on, ettei ihmisen elimiä tai kudoksia saa tarjota ansaitsemistarkoituksessa kaupaksi. Tästä ihmiskaupan muodosta ei ole näkynyt viitteitä Suomessa. (Poliisi 2014; Kanerva & Salonen 2012, 20.)

2.4 Ihmiskaupan kolme elementtiä

Ihmiskaupassa ja sen kaltaisessa toiminnassa ilmenee aina kolme elementtiä: toiminta eli tekotapa, tapa eli keino ja tarkoitus, jotka on esitettyinä kuviossa 1. (Mellanen 2014).

Kuvio 1. Ihmiskaupassa aina ilmenevät kolme elementtiä

Toiminta. Ihmiskaupan tekijä värvää uhrin Suomesta tai ulkomailta ja järjestää uhrien matkat Suomeen sekä järjestää uhreille töitä tai parittaa heitä. Uhrin asuvat yleensä tekijän kotona tai omalla työpaikallaan. Tekijä myös hoitaa viranomaisasiat uhrien puolesta sekä pitää heidän passinsa ja pankkitilinsä käsissään. (Mellanen 2014.)

Tapa. Tapana tekijä käyttää usein uhrin turvattoman tilan hyväksikäyttöä tai hänen erehdyttämistään, keinoina voi olla henkinen kontrolli tai väkivalta, tekijä voi pelotella uhria myös erilaisilla uskomuksilla ja kirouksilla. Tekijä voi lisäksi uhkailla ja kiristää velalla. Tekijä saattaa rajoittaa uhrin ihmissuhteita, vartioida häntä sekä rajoittaa liikkumista. Tekijä voi hyödyntää myös uhrin huumeriippuvuutta tai tehdä hänestä huumeriippuvaisen. Uhri on usein riippuvuus suhteessa tekijään, koska hän ei tunne ympäröivää yhteiskuntaa ja kulttuuria. Tekijänä voi olla kuka vaan sukulainen, yksityinen yrittäjä, järjestäytynyt rikollinen, suomalainen tai ulkomaalainen. (Mellanen 2014.)

Tarkoitus. Tarkoitus voi olla seksuaalinen hyväksikäyttö, työvoiman hyväksikäyttö: pitkät työpäivät, pieni tai olematon palkka, työpäivän jälkeen kotitöitä sekä muuta hyväksikäyttöä. Tarkoituksena voi olla myös kerjääminen, rikollisuus, pakkoavioliitto- / adoptio tai elinkauppa. Elinkauppaa ei tosin ole havaittu vielä Suomessa. (Mellanen 2014.)

2.4.1 Tunnistaminen

Ihmiskaupan tai sen kaltaisen rikoksen uhrien tunnistaminen on yksi haasteellisimmista osa-alueista ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa. Kauttakulkumatalla olevat ihmiskaupan tai sen kaltaisen rikoksen uhrit ovat erittäin vaikea tunnistaa. Tämä johtuu siitä, että usein ihmiskaupan ja sen kaltaisen rikoksen uhrit eivät vielä matkalla tiedä joutuvansa ihmiskaupan uhriksi matkan päätyttyä. Haasteellisemmaksi asian tekee se, että usein ihmiskaupan ja sen kaltaisen rikoksen uhriksi päätyvät ihmiset joutuvat tekemisiin ihmiskauppioiden kanssa sukulaisten ja tuttujen kautta, jolloin uhrin ja tämän saattajan välille on syntynyt jonkinlainen luottamussuhde. Viranomaisten toimesta tämän luottamussuhteen rikkominen kauttakulkumatalla voi olla lähes mahdotonta. Toisaalta kauttakulkumatkan saattajaan ei välttämättä tiedä saatettavan kohtalosta. (UOM 2005, 39.)

Edellä mainittujen keinojen avulla ihmiskauppaa ja muita sen kaltaisia rikoksia tekevät rikollisjärjestöt pyrkivät peittämään rikollisen toimintansa jäljet ja sitä kautta tekemään rikoksen havaitsemisen sekä uhrien tunnistamisen mahdollisimman vaikeaksi viranomaisille.

Niin laittoman maahantulon järjestämisessä, ihmiskaupassa kuin monella muullakin rikollisuudenalalla pyritään toiminta naamioimaan niin, että se ulospäin näyttäisi täysin lailliselta. (UOM 2005, 39.)

Ihmiskaupan kansainväliset määritelmät ja kansalliset sovellukset ovat vaikeita tulkita ja soveltaa käytännön tilanteessa, mikä on syynä tunnistettujen uhrien sekä tuomioistuimissa käsiteltyjen ihmiskaupatapausten vähäiseen määrään. Toisena syynä on se, että ihmiskauppa sekoitetaan sen läheisilmiöihin ja uhreja kohdellaan pikemmin laittomina maahantulijoina, prostituoituina, salakuljetettuina siirtolaisina tai luvattomina työntekijöinä kuin hyväksikäyttöä kohdanneina ihmiskaupan uhreina. (Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2014.)

Ihmiskaupanuhrit tai sen kaltaisen rikoksen uhrit löydetään, tavoitetaan tai tunnistetaan pääasiassa: virkatehtävien kuten poliisi, raja- työsuoja- , sosiaali- ja lastensuojeluviranomaiset, kolmannen sektorin toimijoiden kuten kansalaisjärjestöt sekä työmarkkinajärjestöt tai uhrin oman yhteydenoton kautta. Merkittävä tunnistamiskanava on myös tavalliset ihmiset, minkä vuoksi myös yleinen tiedottaminen ihmiskaupasta on tärkeää. Tavallinen ihminen voi tehdä ilmoituksen havainnoistaan poliisille. (UOM 2005, 40.)

Uhrien tunnistaminen pitäisi tapahtua nopeasti, jotta uhrien auttamistyö voisi käynnistyä. Etenkin lapsiuhrien tunnistaminen tulisi suorittaa nopeasti. Alaikäisten uhrien kohdalla on paljon toistuvia havaintoja, siitä etteivät he matkusta omien vanhempien seurassa. Siksi viranomaisten tulee kiinnittää erityishuomio tapauksiin, joissa alaikäinen on liikkeellä jonkun muun kuin vanhempiensa tai sukulaisensa kanssa. Epäily ihmiskauppaa tarkoittavasta uhriutumuksesta riittää, koska uhrin tunnistaminen ei edellytä rikosoikeudellista näyttöä. (UOM 2005, 39-40.)

2.5 Ihmiskaupan kaltaiset rikokset

Ihmiskauppaepäily voi herätä ihmiskaupan kaltaisen rikoksenkin yhteydessä. Seuraavaksi mainittavia rikollisuuden muotoja voidaan kutsua ihmiskaupan kaltaiseksi rikollisuudeksi ja ne ovat erittäin lähellä ihmiskaupan rikosoikeudellista tunnusmerkistöä. Niitä ovat törkeä paritus, laittoman maahantulon järjestäminen, törkeä laittoman maahantulon järjestäminen sekä kiskonnantapainen työsyryntä. (Poliisi 2014.)

Törkeä paritus. Törkeästä parituksesta on kyse, kun parituksessa tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä, rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti, aiheutetaan tahallisesti toiselle vakava ruumiillinen vamma, kohteena on alle kahdeksantoista vuotta vanha lapsi ja rikos on kokonaisuuteen nähden törkeä. Törkeä paritus muuttuu ihmiskaupaksi silloin, jos uhri on erehdytetty prostituoiduksi, uhrille on esimerkiksi luvattu hyvä työpaikka ulkomailta tai hänet pakotetaan jatkamaan toimintaansa prostituoituna oman tahtonsa vastaisesti. Todennäköisintä ihmiskauppaa Suomessa onkin paritustoiminnassa ilmenevät painostuskeinot ja väkivalta. Suomen paritustoiminta sisältää vahvoja yhteyksiä Itä-Euroopan maihin. (L20.9a.650/2004; Poliisi 2014.)

Laittoman maahantulon järjestäminen. Laittoman maahantulon järjestäminen on kohdevaltioon, ei yksilöön kohdistuva rikos. Maahantulon järjestäjä ottaa maksun henkilöltä, joka omasta vapaasta tahdostaan haluaa johonkin tiettyyn maahan lainvastaisin keinoin. Yleensä riippuvuussuhde matkan järjestäjän ja laittomasti maahan matkustavan välillä katkeaa, kun he saapuvat kohdemaahan. (Poliisi 2014.)

Törkeä laittoman maahantulon järjestäminen. Törkeän laittoman maahantulon järjestäminen on yleensä kytkeytynyt tapauksiin, joissa uhrit tulevat Euroopan unionin ulkopuolelta. Tällaisissa tapauksissa taustalla on useassa erimaassa toimivia järjestäytyneitä rikollisorganisaatioita. (Poliisi 2014.)

Kiskonnantapainen työsyryntä. Kiskonnantapainen työsyryntä on tilanne, jossa työnantaja asettaa työntekijän erittäin epäedulliseen asemaan käyttämällä hyväksi esimerkiksi tämän tietämättömyyttä, riippuvaista asemaa tai ymmärtämättömyyttä. Käytännössä kyseessä ovat aina ulkomaalaiset työntekijät, jotka eivät pysty vaatimaan oikeuksiaan tietämättömyytään, kielitaidottomuuttaan ja työnantajasta riippuvaisen asemansa vuoksi. Kun työtä teetetään työsuojelullisia näkökulmia huomioonottamatta tai ihmisarvoa loukkaavissa oloissa tilanne lähestyy ihmiskauppaa. (Poliisi 2014.)

2.6 Ihmiskauppa yhteiskunnallisena ongelmana

Ihmiskauppa ja sen kaltainen toiminta on maailmalla nopein kasvava rikollisuuden muoto, ja sitä esiintyy jokaisessa maassa. Joka 30 sekunti, joku joutuu nykypäivän orjuuden uhriksi. Maailmassa on tänä päivänä orjia enemmän, kuin koskaan aiemmin historiassa. Orjia on arviolta 27 miljoonaa ympäri maapalloa. 1-2 % kaikista uhreista on pelastettu. Ihmiskaupan uhrin keski-ikä on 12 vuotta. (A21 2014.)

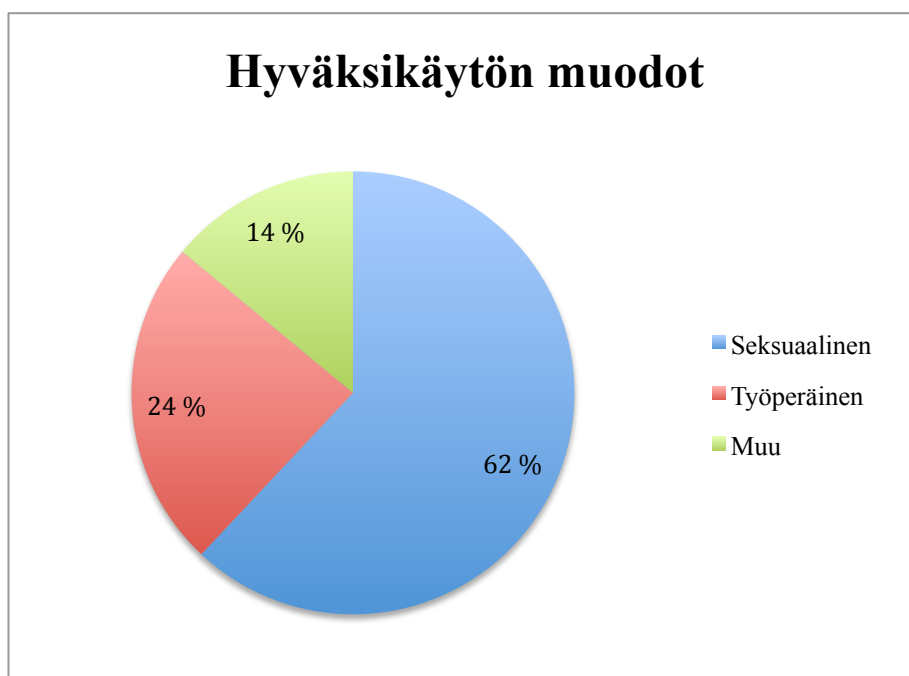
Ihmiskaupan ja sen kaltaisen toiminnan piilorikollisen luonteen, vaikean tunnistettavuuden sekä ihmiskauppaan liittyvien määritelmään liittyvien epäselvyyksien ja eriaivien käsitysten vuoksi on vaikea löytää tarkkoja lukuja ihmiskaupasta ja sen kaltaisista rikoksista. Tilastoidut tiedot ihmiskaupasta arvioidaan olevan vain jäävuorenhuippu, joten siksi kaikkia tilastoja tulee arvioida varovasti. (Vähemmistövaltuutettu 2014, 10.)

Ihmiskauppa ja sen kaltainen toiminta on monimutkainen ja monikansallinen ilmiö, joka pohjautuu haavoittuvuuteen ja köyhyyteen. Ihmiskauppaan vaikuttaa demokratian puute, sukupuolten välinen epätasa-arvo, naisiin kohdistuva väkivalta, sosiaalinen integroimattomuus, konflikti tilanteet, työttömyys, kouluttamattomuus, lapsityövoima ja syrjäytyminen. Näiden syiden takia ihmiskauppaa ja sen kaltaisia rikoksia tulee käsitellä moniongelmaisena ilmiönä. (Eurostat 2013, 15.)

Ihmiskauppioiden menetelmät jatkavat kehitystään samaan tahtiin, kuin lainsäätäjien ja ihmiskauppaa vastaan taistelevien ymmärrys tästä rikollisuuden lajista kehittyy. Yksi näistä on selvästi erottuva, mutta kuitenkin harvoin tunnistettu ihmiskaupan muoto: pakko rikollisuus. Ihmiskauppiat pakottavat uhrejaan lapsia ja aikuisia erilaisiin rikoksiin kuten varkauksiin, laittomaan huumeiden kasvatukseen ja kuljetukseen, prostituutioon, terrorismiin ja murhiin. (Kerry 2014 a, 14-39.)

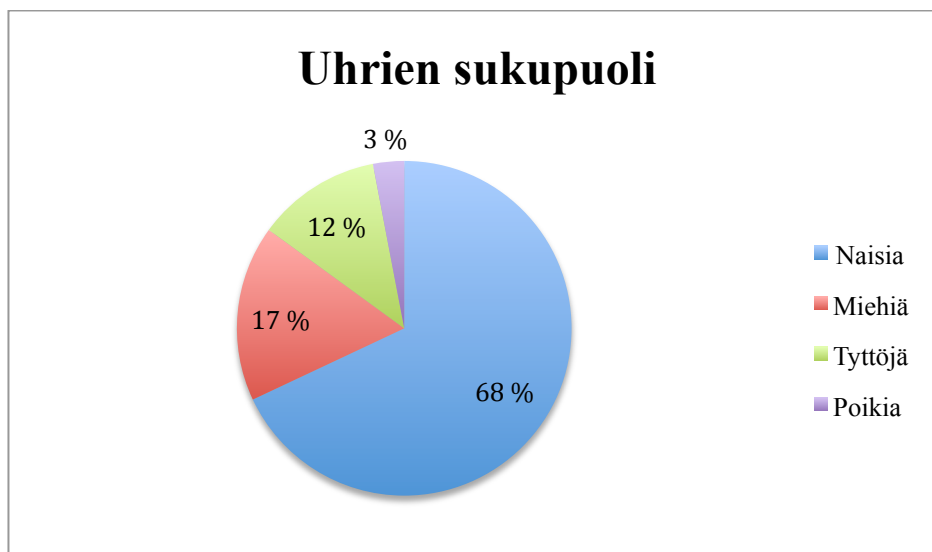
2.6.1 Ihmiskauppa Euroopassa

Vuonna 2013 Euroopan unionin komissio ja tilastokeskus Eurostat julkaisivat ensimmäisen tilastoraportin ihmiskaupasta Euroopan unionissa. Raportti kattaa vuodet 2008, 2009 ja 2010 ja raportti on laadittu kaikista EU:n jäsenvaltioista. Raportin tuloksista näkyy, että tunnistettujen ihmiskaupan uhrien määrä EU:ssa on vuosi vuodelta kasvanut: vuonna 2010 tunnistettiin 9500 uhria. Kuviossa 2. on EU:n alueen yleisimmät ihmiskaupan hyväksikäyttömuodot. (Eurostat 2013.)

Kuvio 2. Ihmiskaupan hyväksikäytön muodot EU:ssa

Seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi oli joutunut 62 prosenttia ihmiskaupan uhreista eli suurin osa. Toiseksi yleisin hyväksikäytön muoto oli työperäinen ihmiskauppa, jota on 24 prosenttia. Muita hyväksikäyttötarkoituksia oli 14 prosenttia kuten: elinkauppa, lasten myyminen ja rikolliseen toimintaan pakottaminen. (Eurostat 2013.) Kuviossa 3. on ihmiskaupan uhrien sukupuolijakauma EU:ssa.

Kuvio 3. Ihmiskaupan uhrien sukupuolijakauma EU:ssa

Uhrien määrät sukupuolen perusteella eivät mene tasan sillä, uhreista 68 prosenttia on naisia, 17 prosenttia miehiä, 12 prosenttia tyttöjä ja 3 prosenttia poikia. (Eurostat 2013.)

Tunnistetuista uhreista 61 prosenttia on kotoisin EU:n jäsenvaltioista, mikä tarkoittaa sitä, että noin 2/3 ihmiskaupasta on EU:n sisäistä. Suurin osa EU:n jäsenvaltioista lähtöisin olevat uhrit ovat Romanian ja Bulgarian kansalaisia. EU:n ulkopuolisista maista kotoisin olevista uhreista suurin osa on Kiinasta sekä Nigeriasta. Ihmiskaupasta epäiltyjen eli tekijöiden määrä on saman aikaisesti vuosina 2008-2010 EU:ssa laskenut noin 17 prosenttia ja myös annettujen tuomioiden määrä 13 prosentilla. Epäilyistä iso osa 75 prosenttia on miehiä, joista arviolta 84 prosentin epäillään syyllistyneen ihmiskaupaan seksuaalisessa hyväksikäyttö tarkoituksessa. (Eurostat 2013.)

2.6.2 Ihmiskauppa ja sen vastainen toiminta Suomessa

Ihmiskaupan ja sen kaltaisen toiminnan piilorikollisen luonteen vuoksi on vaikea arvioida, paljonko Suomessa tapahtuu ihmiskauppaa tai muuta sen kaltaista ja uhrien tunnistaminen on yksi suurimmista haasteista. Suomen uskotaan olevan ihmiskaupan kohde- ja kauttakulkumaa eli uhreja kuljetetaan Suomen kautta. (Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2014.)

Suomeen tuodaan naisia ja tyttöjä toimimaan prostituoituina sekä miehiä ja naisia pakkotyöhön. Heidät tuodaan monista eri maista kuten: Valko-Venäjältä, Virosta, Kiinasta, Intiasta, Kirgisiasta, Vietnamista, Ukrainasta, Latviasta, Liettuaasta, Thaimaasta ja Turkista. Pakkotyö tapahtuu usein rakennus-, ravintola-, maatalous-, metalli-, kuljetus-, puutarha- ja siivousaloilla sekä kotiapulaisina. Pakkoprosituution uhrit usein tulevat Tšekeistä, Virosta, Latviasta, Liettuaasta, Nigeriasta, Romaniasta, Puolasta, Kaakkois-Aasiasta ja Länsi-Afrikan maista. Suomen sisällä tapahtuu myös ihmiskauppaa sekä muuta sen kaltaista ja niin uhri kuin tekijäkin voi olla suomalainen. Suomalaisten teinien väitetään ajautuvan helposti seksikaupan uhreiksi. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä oli syyskuussa 2013 119 asiakasta ja suurin osa heistä oli uhriutunut työperäisesti. (Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2014; Kerry 2014 b, 175.)

Ihmiskauppa on suhteellisen uusi rikosnimike Suomessa. Ihmiskauppaa koskevat säädökset astuivat voimaan 1.8.2004. Sitä ennen ihmiskauppa rikokset tuomittiin muiden rikosnimikkeiden alla. Ihmiskaupan määritelmää on vaikea soveltaa käytännössä. Usein on myös hankalaa rajanvetäminen ihmiskaupan kaltaisten rikosten kanssa. (Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2014.)

Suomen ensimmäinen tuomio ihmiskaupasta annettiin vuonna 2006 ja sen jälkeen tuomioita on ollut muutama. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakasmäärät kertovat siitä, että rikollisuus on laajempaa kuin tuomioiden perusteella voisi ymmärtää. Ihmiskaupan todentaminen oikeudessa on haastavaa, eivätkä uhrit uskalla tai halua kertoa kokemastaan. (Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2014.)

Ihmiskauppaa ja sen kaltaisia rikoksia tunnistetaan nykypäivänä paremmin kuin ihmiskaupan vastaisentyön alkuvuosina, koska auttamisjärjestelmään ohjautuneiden uhrien ja ihmiskauppaa koskevien esitutkintojen, syyteharkintojen sekä tuomioiden määrä on kasvanut. Suomessa tunnistetaan suurimmaksi osaksi työperäistä ihmiskauppaa ja siihen liittyvää hyväksikäyttöä toisin kuin muissa EU:n jäsenvaltioissa. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkaista $\frac{3}{4}$ on uhriutunut työperäisen ihmiskaupan ja siihen liittyvän hyväksikäytön kautta.

Toinen merkittävä uhriryhmä on turvapaikkaa hakemaan tulleet seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi ulkomailla joutuneet henkilöt, jotka tulevat Suomeen lähinnä Välimeren alueen maista. (Vähemmistövaltuutettu 2014, 11.)

Muihin EU:n jäsenvaltioihin verrattuna Suomessa tunnistetaan vähän seksuaaliseen hyväksikäyttöön, muuhun seksikauppaan ja prostituutioon liittyvää ihmiskauppaa. Tämä herättää kysymyksen, eikö Suomessa ole seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa vai eikö sitä vain tunnisteta? Suomessa ei tunnisteta myöskään muuta ihmiskauppaa, kuten pakkoavioliittoihin, kerjäämiseen tai rikolliseen toimintaan liittyvää hyväksikäyttöä juuri lainkaan. (Vähemmistövaltuutettu 2014,11.)

Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta perustaa ihmiskaupan vastaisen toiminnan kolmen p:n strategialle jotka tulevat englannin kielestä sanoista ”prevention, protection, prosecution”, joka sisältää ihmiskaupan ennalta ehkäisevät toimet, ihmiskaupan uhrien suojelemisen, auttamisen ja ihmiskauppaan syyllistyneiden vastuuseen saattamisen. Yleissopimus korostaa viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden välistä yhteistyötä ja rajat ylittävää yhteistoimintaa. Ihmiskaupan vastaisen toiminnan tulee perustua tasa-arvoiselle kohtelulle ja syrjimättömyyden periaatteelle, sekä sen tulee ottaa huomioon alaikäisten ihmiskaupan uhrien erityistarpeet. (Vähemmistövaltuutettu 2013, 22.)

Keskeistä ihmiskaupan ja sen kaltaisten rikosten uhrien oikeuksien turvaamisessa on tunnistaminen, jotta uhreja ei kohdeltaisi esimerkiksi rikollisina tai laittomina maahanmuuttajina. Uhreille on tarjottava apua ja tukea niin, että he voivat selviytyä hyväksikäyttökokemuksistaan ja palata normaaliin elämään. Ihmiskaupan vastaista toimijoita on vähemmistövaltuutettu, ihmiskaupan auttamisjärjestelmä sekä kolmannen sektorin toimijat. (Vähemmistövaltuutettu 2013, 22.)

Vähemmistövaltuutettu. Vähemmistövaltuutetun tehtäviin kuuluu etnisen syrjinnän ehkäisy, hyvien etnisten suhteiden edistäminen, ulkomaalaisten sekä etnisten vähemmistöjen aseman ja oikeuksien turvaaminen, etnisen syrjimättömyyden periaatteen valvonta ja ihmiskauppaan liittyvä raportointi.

Vähemmistövaltuutettua kutsutaan kansalliseksi ihmiskaupparaportoijaksi ihmiskaupparaportointityön yhteydessä. Kansallisena ihmiskaupparaportoijana vähemmistövaltuutetun tehtäviä on ihmiskauppaan liittyvien ilmiöiden seuraaminen, kansainvälisten velvoitteiden toteutumisen- sekä kansallisen lainsäädännön toimituksen seuraminen. Tehtäviin kuuluu antaa ihmiskaupan vastaiseen toimintaan sekä uhrin oikeuksien toteutumiseen liittyviä ehdotuksia, lausuntoja, suosituksia ja neuvoja sekä yhteyden pitäminen ihmiskauppa asioita hoitaviin kansainvälisiin järjestöihin. (Vähemmistövaltuutettu 2014, 13.)

Ihmiskaupparaportoijalla on tiedonsaantioikeus viranomaisilta vaitiolovelvollisissa asioissakin. Ihmiskaupparaportoijalla on oikeus saada mm. poliisin esitutkinta pöytäkirjat, jotta hän voi yksittäisissäkin tapauksissa seurata uhrin oikeuksien toteutumista. (Vähemmistövaltuutettu 2014, 14-15.)

Ihmiskaupan auttamisjärjestelmä. Ihmiskaupan auttamisjärjestelmä on osa Joutsenon vastaanottokeskusta. Ihmiskaupan uhrin auttaminen voi sisältää sosiaali- ja terveyspalvelut, majoituksen, turvallisuusjärjestelyt, oikeudellisen avustamisen ja neuvonnan sekä muita uhrin tarvitsemia tukitoimia. Järjestelmään pääsyyn riittää jo pelkkä epäily ihmiskaupasta uhriutumuksesta. Auttamisjärjestelmään on hyväksytty asiakkaiksi, myös ihmiskaupan kaltaisten rikosten uhreja. (Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2012.)

Kolmannen sektorin toimijat. Ihmiskaupan vastaiseen työhön Suomessa osallistuvia kansalaisjärjestöjä on Ensi- ja turvakotienliitto, Helsingin Diakonissalaitos, Kehitysyhteistyön palvelukeskus, Monika- Naiset Liitto, Naisten linja, Pakolaisapu, Pro- tukipiste, Raiskauskriisikeskus Tukinainen, Rikosuhripäivystys, Suomen mielenterveysseura, Suomen Punainen Risti, Suomen Caritas ja monia muita. (Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2015.)

3 RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Rikosuhripäivystys eli RIKU on yhteistyösopimukseen perustuvaa toimintaa, joka aloitti toimintansa vuonna 1994. RIKU:a ylläpitävät Suomen Punainen Risti, Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Mielenterveysseura, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Suomen Setlementtiliitto ja Kirkkohallitus. Valtakunnallisesti toimintaa koordinoi Suomen mielenterveysseura. RIKU on jäsenenä eurooppalaiseen rikosuhriyön kattojärjestöön Victim Support European (VSE). Järjestöllä on yli 20 jäsenmaata ja sen keskustoimisto sijaitsee Brysselissä. RIKU:n pääasialliset rahoittajat ovat Raha-automaatti yhdistys ja valtio. (Rikosuhripäivystys 2015.)

RIKU:n johtokunnassa on jäsen kaikista toteuttajajärjestöistä sekä Kirkkohallituksesta. Näiden lisäksi siellä on jäsen oikeusministeriöstä, sekä asiantuntijajäsenet sosiaali- ja terveysministeriöstä ja Poliisihallituksesta. Johtokunnan puheenjohtajana toimii tällä hetkellä Mannerheimin Lastensuojeluliiton pääsihteeri Mirjam Kalland. (Rikosuhripäivystys 2015.)

3.1 RIKU:n tehtävä

Rikosuhripäivystyksen perustehtävänä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheistensä ja rikosasian todistajan asemaa tuottamalla tukipalveluita ja vaikuttamalla. Rikosuhripäivystys pyrkii toimimaan rikoksen uhrin tarpeiden tulkitsija sekä puolestapuhuja. Toiminta-aluetta on koko maa niin tukipalveluissa, kuin vaikuttamisessakin. RIKU pyrkii vaikuttamaan ja on vaikuttanut rikoksen uhrin aseman parantamiseksi päätöksentekoon, lainsäädäntöön ja asenteisiin. RIKU tuottaa matkailukannun palveluita yhteistyössä yhteistyökumppaneidensa kanssa. Uhria auttamalla vahvistetaan myös uhrin ihmisoikeuksien toteutumista. (Rikosuhripäivystys 2014.)

RIKU:n arvot ovat asiakaslähtöisyys, luotettavuus, vastuullisuus, tasapuolisuus ja yhteistyön sekä välittämisen kulttuurin edistäminen yhteiskunnassa (Rikosuhripäivystys 2014.) RIKU:n asiakastyön toimintaperiaatteisiin kuuluu uhrin itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vaitiolovelvollisuuden noudattaminen sekä kaikkien rikosuhrien tasapuolinen kohtelu. (Rikosuhripäivystys 2015.)

Rikosuhripäivystys tarjoaa tukipalveluiden osalta käytännön neuvoja ja henkistä tukea rikoksen tai rikosyrityksen kohteeksi joutuneille, heidän läheisilleen sekä rikosasiassa todistaville. Rikoksen uhria autetaan toimimaan oikeuksiensa mukaisesti sekä häntä tuetaan rikoskokemuksesta selviämisessä. (Rikosuhripäivystys 2014.)

Toiminnan tarkoitus on olla sekä korjaavaa ja ennalta estävää. Tuen tavoitteena on auttaa rikoksen uhria, hänen läheistä sekä rikosasian todistajaa selviytymään kokemuksesta nopeammin ja paremmin, kuin se olisi mahdollista ilman tukitoimia sekä varmistaa oikeusturvan toteutuminen. Samalla asiakas saa tukea, ohjausta, neuvoja voidakseen jatkossa välttyä joutumasta uudelleen rikoksen uhriksi. (Rikosuhripäivystys 2014.)

3.1.1 Palveluiden tuottaminen

Asiakkaille suunnatut palvelut tuotetaan pääosin ammatillisesti ohjattuna vapaaehtoistyönä. RIKUn toiminta täydentää julkisia palvelu välttäen päällekkäis palvelujen tuottamista. Asiakasta kohdellaan RIKUssa hänen tarpeidensa mukaisesti, inhimillisesti ja tasavertaisesti huolimatta hänen etnisestä taustastaan, asuinpaikastaan tai kohtaamastaan rikoksesta. Palvelua tuotetaan valtakunnallisina puhelin- ja verkkoauttamispalveluina ja henkilökohtaisina palveluna. (Rikosuhripäivystys 2014.)

RIKU:lla on 7 aluetoimistoa keskustoimiston lisäksi sekä 29 palvelupistettä eri puolilla maata. Niissä työskentelee lähes 40 pääsääntöisesti sosiaalialan ammattilaista koko- tai osapäivätoimisesti. Rikosuhrityön vapaaehtoisina toimii runsaat 300 yksityishenkilöä. Lisäresurssina on tiivis yhteistyö viranomaisten kuten poliisin kanssa, ja muiden uhreja kohtaavien tahojen kanssa. Vuonna 2013 RIKU:lla oli noin 38 000 asiakaskontaktia. (Rikosuhripäivystys 2015.)

3.2 Ihmiskaupan uhrien auttamistyö

Ihmiskaupan uhrien auttamistyö eroaa paljon RIKU:n muusta perustyöstä. Normaalisti RIKU auttaa vain rikosprosessiin liittyvissä asioissa. Ihmiskaupan uhreja autetaan todella kokonaisvaltaisesti. Ihmiskaupan uhrin tulevat Joutsenon vastaanottokeskuksen kautta ja RIKU tarjoaa ostopalveluna tuen ihmiskaupan uhreille. Vaasan kaupungilla on sopimus Joutsenon Vastaanottokeskuksen kanssa ja uhrin saavat asunnon kaupungin kautta. (Lindén 2015.)

Aluksi ihmiskauppaan liittyviä asiakkaita nähdään paljon, jotta saadaan luotua luottamuksellinen suhde. Luottamuksellisen suhteen muodostuttua he tulevat usein työntekijän luo kysymään neuvoa ja apua. Asiakkaita autetaan ja tuetaan kaikessa käytännön asioissa, sekä ollaan mukana oikeudenkäynneissä. Apua muovataan tarpeen mukaan esimerkiksi viedään sairaalaan, neuvotaan kaupassa käyntiä, etsitään asunto ja autetaan ostamaan sään mukaiset vaatteet. Monesti ihmiskauppaan liittyvillä asiakkailla on vähän tietoa Suomesta, jolloin heille kerrotaan yleistietoa kulttuurista ja muista järjestysasioista esimerkiksi siitä milloin kerrostaloissa alkaa hiljaisuus. Heille pyritään löytämään harrastuksia, jotta saisivat kavereita. (Lindén 2015.)

Ihmiskauppaan liittyvät asiakkaat ovat erittäin uhriutuneita ja he eivät halua ajaa omia oikeuksiaan. Usein he ovat todella nöyryytettyjä, eivätkä esimerkiksi mene lääkäriin vaikka käsi olisi tulehtunut, jos työnantaja ei anna lupaa mennä. Useasti tekijä on saman maan kansalainen. Heidän maissaan on eriaisteiset sosiaaliluokat, ja he ovat omassa maassaan tottuneet, että alemmassa asemassa olevia voi käyttää hyväkseen. He eivät miellä sitä väärinkäytöksi vaan heidän kulttuurissaan se on normaalia. Tiedetään teetetyn 12-14 tuntia kestäneitä päiviä sillä perusteella, että työpaikalla ei ole koko ajan aktiivista työntekoa vaan joskus saatetaan vain odottaa asiakkaiden tuloa. (Lindén 2015.)

Ihmiskauppaan liittyvät asiakkaat ymmärtävät tullessa huijatuiksi, mutta he häpeävät sitä, koska heillä on suuret lainat kotimaissaan kuten talot pantattuina. He toivovat pystyvänsä jäämään Suomeen, jotta saisivat työllänsä kokoon rahat maksaa velka velankiskureille takaisin. He myös pelkäävät poliisia ja pelkäävät kertoa omaisilleen omassa maassaan, että ovat olleet yhteydessä poliisiin. He saattavat pelätä myös kiristystä ja kostoja. He kokevat olevansa taakkana Suomen yhteiskunnalle, kun saavat auttamisjärjestelmästä rahaa. He haluavat tehdä työtä, koska sen takia ovat tänne tulleet. (Lindén 2015.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyössä tutkittiin Rikosuhripäivystyksen Vaasan palvelupisteen ihmiskauppaan liittyvien asiakkaiden kokemuksia Rikosuhripäivystyksen antamasta tuesta ja avusta. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada palautetta siitä tuesta ja avusta, jota Rikosuhripäivystys oli tarjonnut ihmiskaupasta tai sen kaltaisista rikoksista kärsineille asiakkailleen, jotta he voisivat kehittää palveluitaan tämän asiakasryhmän kanssa. Tutkimuksen tavoite oli saada selville, minkälaisena nämä ihmiskauppaan liittyvät asiakkaat kokivat heitä kohtaan tapahtuneen rikoksen, kokivatko he tarvitsevansa apua ja miten he kokivat rikosuhripäivystyksen tarjoaman avun.

Päätutkimusongelmana oli saada palautetta ihmiskauppaan liittyviltä asiakkailta sekä saada selville heidän kokeman ihmiskaupanuhriuden tai ihmiskaupankaltaisen rikoksen uhriuden vakavuuden heidän omasta näkökulmastaan. Tutkimuksessa Rikosuhripäivystyksen ihmiskauppaan liittyvät asiakkaat saivat kyselylomakkeen avulla kertoa minkälaisena he olivat kokeneet itseään kohtaan tapahtuneen rikoksen ja olivatko he tyytyväisiä saamaansa tukeen Rikosuhripäivystykseltä.

Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus, että todellisuus on moninainen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkittavia tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole tarkoituksena hypoteesin testaaminen tai teoria, vaan kyse on induktiivisesta analyysistä eli lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Suositetaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat ja ”ääni” pääsevät esille. Tyypillistä on myös se, että tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161-164.)

4.1 Aineiston hankinta

Aineisto hankittiin kyselylomakkeen avulla, joka toimitettiin Rikosuhripäivystyksen työntekijälle. Hän käänsi lomakkeen ruotsiksi (Liite 3) ja sen jälkeen tulkin avustuksella vastaajien omille kielille ja toimitti lomakkeet vastaajille.

Kyselylomake (Liite 1) sisälsi 10 kysymystä. Osa kysymyksistä sisälsi valmiit vastausvaihtoehdot ja joihinkin kysymyksiin vastattiin omin sanoin. Kysymykset pyrittiin tekemään mahdollisimman yksinkertaiseen ja ymmärrettävään muotoon, jotta kysymystä ei voisi tulkita kuin yhdellä tavalla. Kysymyksiä tehtäessä otettiin huomioon myös vastaajien eri kulttuuritausta.

4.2 Aineiston analyysi

Kyselylomakkeen kysymysten vastaukset analysoitiin aineistolähtöisen sisältöanalyysin avulla. Sitä kuvataan kolmivaiheiseksi prosessiksi, johon kuuluu aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jonka tarkoituksena on saada käsitteellinen näkemys tutkittavasta ilmiöstä. Siinä yhdistellään käsitteitä ja näin saadaan vastaus tutkimustehtävään. Tärkeää on, että tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan analyysin kaikissa vaiheissa. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 108-113.)

Redusoinnissa eli aineiston pelkistämässä analysoitava informaatio voi olla aukikirjoitettu haastatteluaineisto, muu asiakirja tai dokumentti, joka pelkistetään niin, että aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois. Informaatio voidaan tiivistää tai pilkkoa osiin. Aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyssä aineistosta kootut alkuperäisilmaukset analysoidaan läpi tarkasti ja aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet luokitellaan eriluokkiin tutkittavan ilmiön ominaisuuden, piirteen tai käsityksen perusteella. Luokittelussa aineisto tiivistyy, sillä yksittäiset tekijät sisällytetään yleisempiin käsitteisiin.

Aineiston ryhmittelyn jälkeen aineisto abstrahoidaan eli erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä edetään alkuperäisilmauksien käyttämistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Luokitusten yhdistelyä jatketaan niin kauan kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109-111.)

4.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

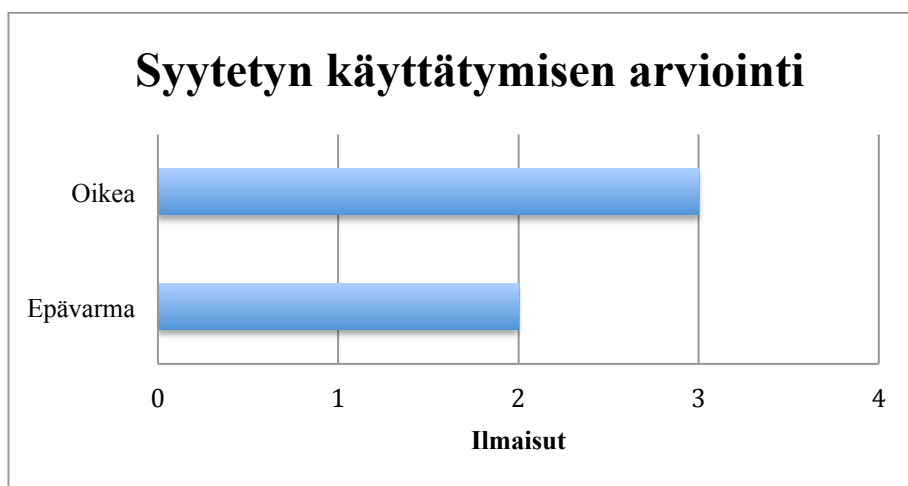
Tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat, vaikka tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntyminen. Tämän syyn takia kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuus on suoraan verrannollinen käytetyn mittarin kanssa. Luotettavuutta kuvataan perinteisesti kahdella termillä: reliabiliteetilla ja validiteetilla. Kumpikin termi tarkoittaa luotettavuutta, mutta reliabiliteetin sisältö viittaa tutkimuksen toistettavuuteen. Jos käytetty mittari on reliaabeli, olisivat vastaukset eri mittauskerroista huolimatta lähes samanlaisia. Validiteetissa keskeistä luotettavuussisällön puolesta on se, mitataanko sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2009, 231; Metsämurtonen 2006, 56.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimukseen saatiin vastaukset yhteensä viideltä asiakkaalta. Tutkimuksen alussa kysyttiin taustatietoina ikä, sukupuoli ja vuosi, jolloin on saapunut Suomeen. Kaikki vastanneet olivat naisia. Yksi oli 20-30-vuotias, yksi oli 41-50-vuotias ja 3 eivät vastanneet kysymykseen, jossa kysyttiin heidän ikäänsä. Kaksi vastanneista oli saapunut Suomeen vuonna 2011 ja kolme vastanneista vuonna 2012.

5.1 Syytetyn käyttäytymisen arviointi

Oliko syytetyn käyttäytyminen mielestäsi oikein vai väärin? Kysymyksen taustalla oli ajatus saada selville kokivatko uhrit olevansa uhreja. Kuviossa 4. on teemoitettu vastaajien ilmaisut.

Kuvio 4. Vastauksista nousseet ilmaisut syytetyn käyttäytymisestä

Syytetyn käyttäytymisen arvioinnin oikein sai 3 ilmaisua ja epävarma sai 2 ilmaisua.

Oikein (3). Vastaajia yhdisti se, että kaikki ajattelivat syytetyn käyttäytymisen olleen oikein ja yksi korosti vastaustaan sanomalla syytetyn toiminnan olleen todella oikein.

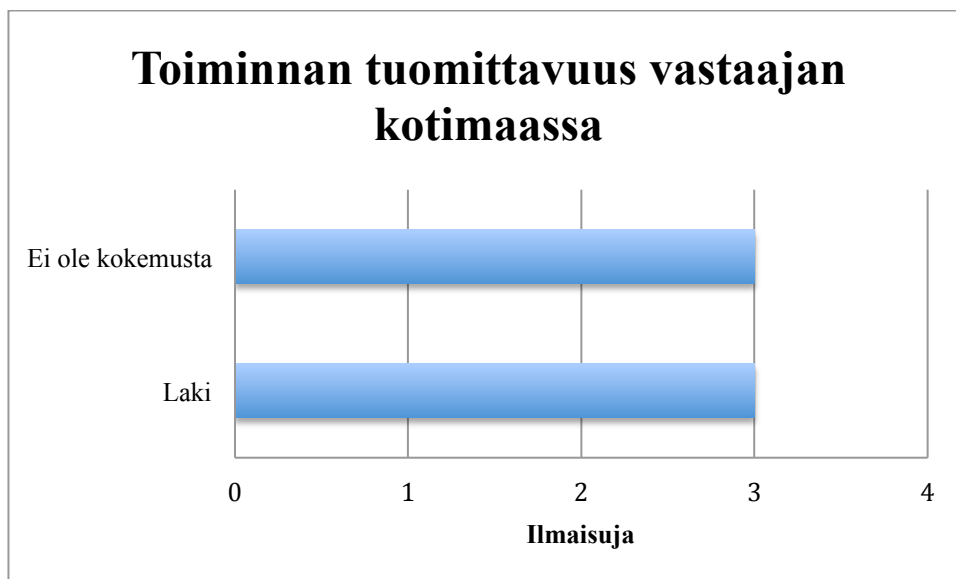
Epävarmat (2). Tyypillisimmät vastaukset sisälsivät ilmaisuja siitä, että kysymystä ei ole ymmärretty. Vastaajat olivat kuitenkin kiitollisia saamastaan tuesta Suomen viranomaisilta. Vastaajat uskovat saaneensa viranomaisilta parhaan mahdollisen tuen. Epävarmoissa vastauksissa kerrottiin myös, että heidän tapauksissaan ei ollut tarpeeksi näyttöä vastaajaa vastaan tai lopullista päätöstä asialle ei ole, joka näkyy myös alla olevassa sitaatissa.

” Tiedän, että suomen laki on hyvä, mutta en hyväksy kun minun omassa tapauksessani ei löytynyt tarpeeksi näyttöä vastaajaa vastaan. Mutta olen hyvin kiitollinen, että Suomen viranomaiset ovat auttaneet tänä aikana minua.”

Yllättävää vastauksissa oli, että useampi vastaaja piti syytetyn käyttäytymistä oikeana. Alkuoletuksena oli ihmiskaupasta syytetyn käyttäytyminen on väärin. Mahdollista on, että kaikki vastaajat ovat ymmärtäneet kysymyksen väärin, koska kaksi vastasi suoraan, ettei ymmärtänyt kysymystä.

5.2 Toiminnan tuomittavuus vastaajan kotimaassa

Minkälainen kokemus syytetyn käyttäytyminen olisi ollut omassa kotimaassasi? Kysymyksen tarkoitus oli saada selville olisiko ihmiskaupan tekijän toiminta heidän kotimaassaan ollut väärin uhrien mielestä. Kuviossa 5. on teemoitettu vastaajien ilmaisut.

Kuvio 5. Vastauksista nousseet ilmaisut syytetyn toiminnan tuomittavuuden arvioinnista

Toiminnan tuomittavuus vastaajan kotimaassa teemat ei ole kokemusta sai 3 ilmaisua ja laki sai ilmaisuja 3.

Ei ole kokemusta (3). Vastaajia yhdisti se, että kyllään ei ollut kokemusta mistään vastaavasta omassa kotimaassaan.

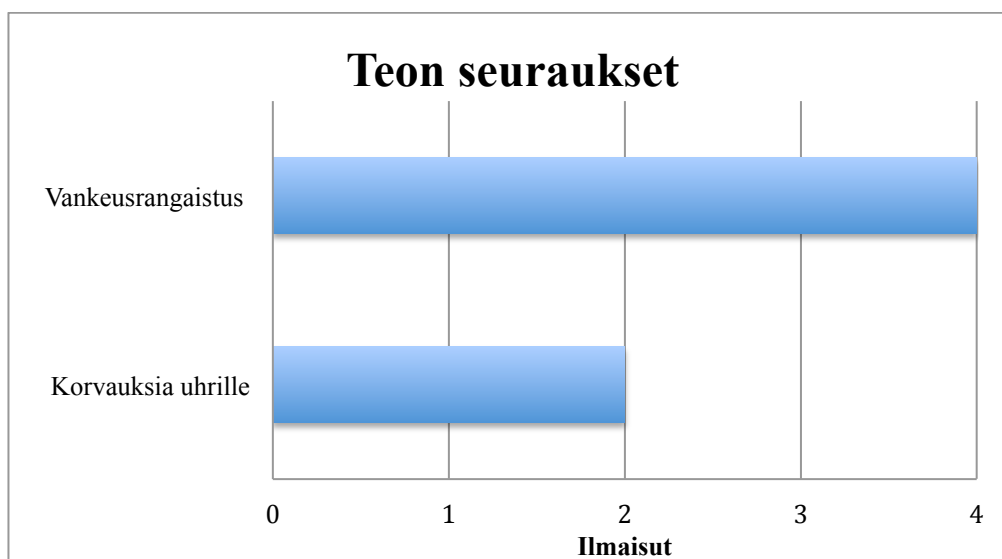
Laki (3). Lakiin viittaavat ilmaisut korostivat vastaajien oman maansa lakien olevan tiukkoja. Kaksi vastaajaa vastasivat ymmärtävänsä ja perehtyneensä oman maansa lakiin ja arvelivat kotimaan lakien olevan tiukempia kuin Suomen.

”Olen yrittänyt ottaa selvää asiasta. Olen kirjoittanut ylös erilaisia lakeja miten ne toimivat kotimaassani. Kotimaassa lain pykälän 139 (säädetty vuodesta 1999 alkaen) mukaan toista ihmistä vastaan tehdystä rikoksesta seuraa ankara rangaistus. Kotimaassani on kovempi rangaistusasteikko kuin Suomessa.”

Vastauksista voidaan päätellä, että ihmiskauppa ja sen kaltaiset rikokset, ovat raskasti tuomittavia vastaajien kotimaassa ja että heidän lakinsa ovat tiukempia kuin Suomen lait.

5.3 Syytetyn teon mahdolliset seuraukset kotimaassa

Mitä syytetylle olisi mahdollisesti seurannut vastaajien kotimaassasi jos hän olisi toiminut samalla lailla? Kysymyksessä pyrittiin saamaan selville miten vakavan tuomion voi vastaajien kotimaassa saada ihmiskaupasta tai sen kaltaisesta rikoksesta. Neljä viidestä vastaajasta vastasivat kysymykseen. Kuviossa 6. on teemoitettuna vastaajien ilmaisut tähän kysymykseen.

Kuvio 6. Vastauksista ilmenneet ilmaisut syytetyn tekojen mahdollisten seurauksien arvioinnista vastaajien kotimaassa

Teon seurauksista vankeusrangaistus sai 4 ilmaisua ja korvauksia uhrille 2.

Vankeusrangaistus (4). Vankeusrangaistus oli jaettavissa kahteen alaluokkaan pitkä vankeusrangaistus ja vankeusrangaistus ilman arvioitua kestoa.

Pitkä vankeusrangaistus (2). Vastaajat olivat sitä mieltä, että heidän kotimaassaan syytetyn vankeusrangaistus olisi ollut monta vuotta tai jopa elinkautinen.

”Vankeusrangaistus noin 20 vuotta tai elinkautinen.”

Vankeusrangaistus ilman arvioitua kestoa (2). Vastaajat ajattelivat vankeusrangaistuksen seuraavan, mutta eivät olleet maininneet sen mahdollista kestoa.

”Vankeusrangaistus”

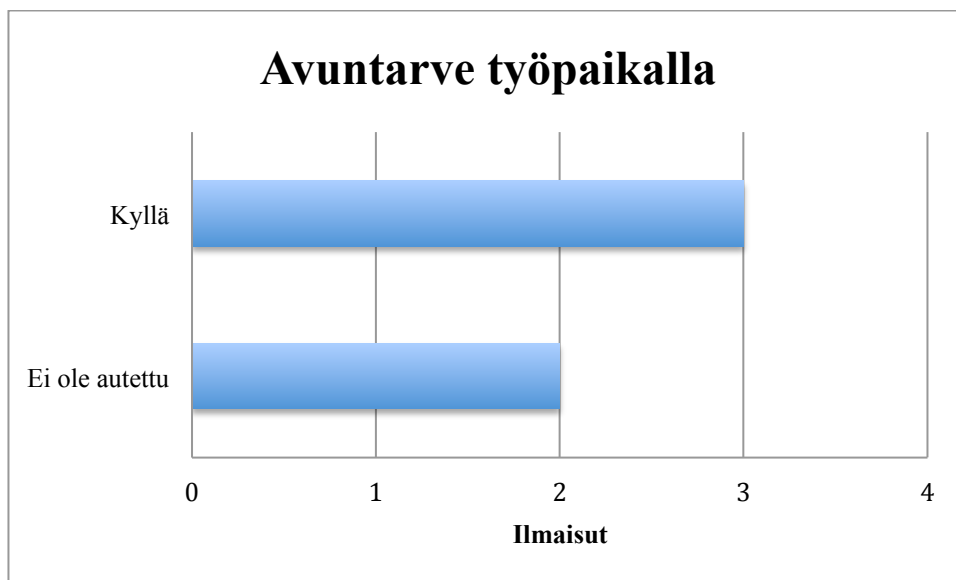
Korvauksia uhrille (2). Vastaajat olivat molemmat sitä mieltä, että vankeusrangaistuksen lisäksi syytetty joutuisi maksamaan korvauksia uhrille. Toinen oli sitä mieltä, että korvaukset olisivat suuret.

”Olisi voinut saada monta vuotta vankeutta ja pitänyt maksaa suuret sakot.”

Vastauksista voidaan päätellä, että vastaajien kotimaassa ihmiskauppa tai sen kaltaisesta rikoksesta olisi seurannut todennäköisesti pitkä vankeusrangaistus ja korvauksien maksua uhreille.

5.4 Avuntarve työpaikalla

Koitko tarvitsevasi apua tilanteeseesi aiemmalla työpaikallasi? Kysymyksen tarkoituksena oli saada selville, kokivatko vastaajat tarvitsevansa apua työpaikalla, jossa he olivat ihmiskaupan uhreina tai ihmiskaupan kaltaisen rikoksen uhreina. Oletuksena oli, että he arvioisivat viranomaisilta saatavaa apua. Kuviossa 7. on teemoitettu vastauksien ilmaiset tähän kysymykseen.

Kuvio 7. Vastauksista nousseet ilmaiset vastaajien kokemasta avuntarpeesta työpaikallaan

Avuntarve työpaikalla kyllä ilmaisia oli 3 ja ei ole autettu ilmaisia 2.

Kyllä (3). Tyypillisin vastaus kysymykseen oli vain kyllä. Yksi vastasi olleensa kahdessa paikassa töissä Suomessa ja saaneensa toisessa paikassa apua tilanteeseensa.

”Kyllä, olin kahdessa paikassa töissä Suomessa. Toisella työpaikalla oli avuksi.”

Ei ole autettu (2). Vastaukset sisälsivät ilmaisia siitä, etteivät vastaajat olleet saaneet apua työpaikallaan ollenkaan.

”en saanut apua työpaikalla”

Vastauksista voidaan päätellä, että kaikki vastaajista tarvitsi apua tilanteeseensa työpaikallaan, jossa olivat kokeneet olleensa ihmiskaupan tai sen kaltaisen rikoksen uhreja. Ei autettu vastauksista voidaan myös päätellä, että näin vastaajat olisivat todennäköisesti tarvinneet apua, koska vastasivat etteivät saaneet apua. Vastaajat todennäköisimmin arvioivat tässä Rikusta eikä muilta viranomaisilta saamaansa tukea, koska esimerkiksi vastaus, jossa sanottiin toisella työpaikalla olleen apua vastaisi kysymykseen oliko rikosuhripäivystyksestä apua hänelle työpaikallaan. Toiseksi heidän työnantajansa ei voi olla auttaja, koska hän oli koko rikoksen tekijä.

5.5 Tuki oikeusprosessissa

Saivatko vastaajat riittävästi tukea ja tietoa oikeusprosessin aikana? Rikosuhripäivystys oli auttanut uhreja rikosprosessissa, tukeneet heitä ja auttaneet heitä ymmärtämään Suomalaista oikeusjärjestelmää.

5.5.1 Oikeusjärjestelmän ymmärtäminen

Autettiinko rikosuhripäivystyksestä sinua ymmärtämään suomalaista oikeusjärjestelmää? Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, että olivatko vastaajat kokeneet saaneensa apua oikeusjärjestelmän ymmärtämiseen. Kuviossa 8. näkyy vastaajien vastaukset tähän kysymykseen.

Kuvio 8. Oikeusjärjestelmän ymmärtämiseen annetun tuen kyllä ja ei vastaukset

Kyllä vastauksia oli 5 ja ei vastauksia ei ollut yhtään.

5.5.2 Riittävä tieto oikeudenkäynnistä

Saitko riittävästi tietoa rikosuhripäivystykseltä oikeudenkäynnistä etukäteen? Kysymyksen tarkoitus oli saada selville, oliko rikosuhripäivystyksen tarjoama tieto oikeudenkäynnistä riittävä. Kuviossa 9. näkyy tähän kysymykseen vastaukset.

Kuvio 9. Riittävä tieto oikeudenkäynnistä vastaukset

Kyllä vastauksia oli 5 ja ei vastauksia ei ollut yhtään.

5.5.3 Riittävä tuki oikeusprosessissa

Saitko riittävästi tukea rikosuhripäivystykseltä oikeusprosessin aikana? Kysymyksessä pyrittiin saamaan selville, oliko rikosuhripäivystyksen antama tuki oikeusprosessina aikana riittävää vastaajille. Kuviossa 10. näkyy tähän kysymykseen vastaukset.

Kuvio 10. Riittävä tuki oikeusprosessin aikana vastaukset

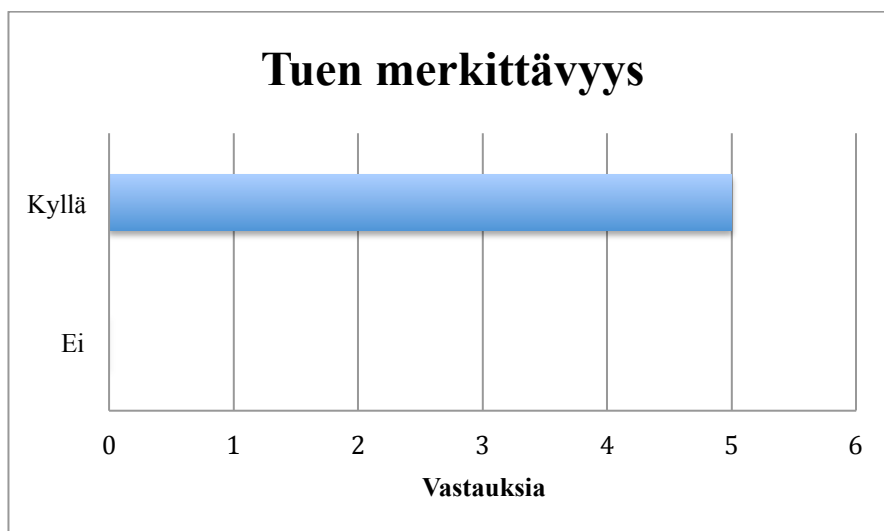
Kyllä-vastauksia oli 5 ja ei-vastauksia ei ollut yhtään.

Vastauksien pohjalta voidaan päätellä, että vastaajat olivat saaneet riittävästi tukea oikeusprosessissaan, koska vastaajat olivat vastanneet kaikkiin edellä mainittuihin kysymyksiin kyllä. Vastaajia oli autettu riittävästi ymmärtämään oikeusjärjestelmää ja annettu riittävästi tietoa siitä, koska kaikki olivat vastanneet myöntävästi, kun oli kysytty oliko saanut riittävästi tietoa oikeusjärjestelmän ymmärtämiseen ja riittävästi tietoa oikeusjärjestelmästä. Vastaajat olivat myös kokeneet saaneensa riittävästi tukea oikeusprosessin aikana, koska kaikki vastasivat myöntävästi, kun kysyttiin oliko saanut riittävästi tukea oikeusprosessin aikana.

RIKU:n tavoitteena varmistaa asiakkaan oikeusturvan toteutuminen. Rikoksen uhria autetaan toimimaan oikeuksiensa mukaisesti sekä häntä tuetaan rikoskokemuksesta selviämisessä. (Rikosuhripäivystys 2014). Voidaan siis todeta, että RIKU oli onnistunut oikeusprosessissa tukemisessa hyvin, koska asiakkaat olivat kokeneet saaneensa riittävästi tukea.

5.6 Tuen merkittävyys

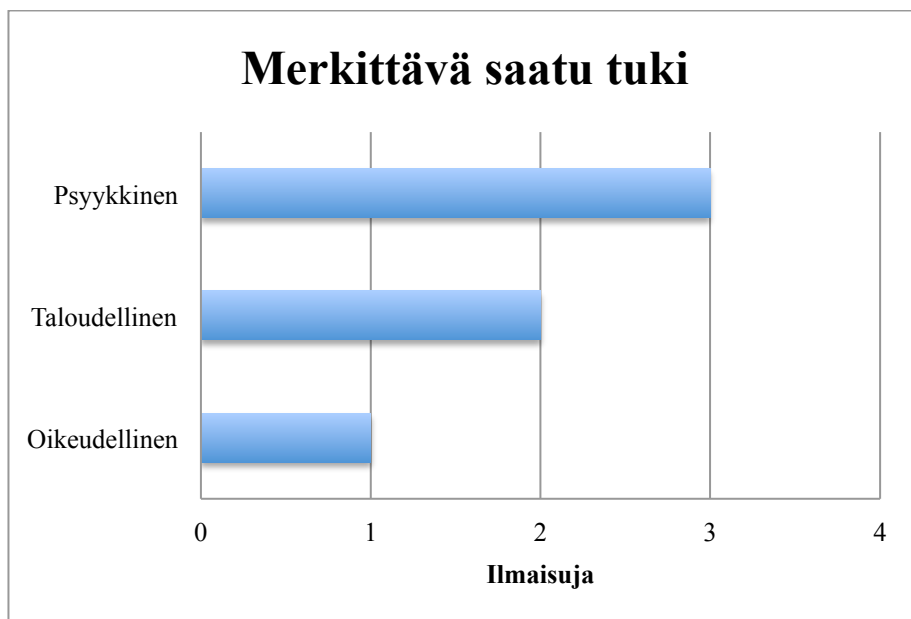
Oliko rikosuhripäivystykseltä saamasi apu ja tuki merkittävää selviytymisesellesi? Kysymyksen tarkoitus oli saada selkeä vastaus oliko rikosuhripäivystyksen antama tuki ja apu merkittävää vastaajien selviytymisessä. Kuviossa 11. näkyy tähän kysymykseen vastaukset.

Kuvio 11. Tuen merkittävyyden vastaukset

Kyllä-vastauksia oli 5 ja ei-vastauksia ei ollut yhtään.

Mikä saamassasi avussa ja tuessa oli merkittävintä? Kysymys oli avoin, jotta vastaajat voivat vapaasti kertoa minkä he olivat kokeneet merkittäväksi. Neljä vastaajaa viidestä vastasi tähän kysymykseen ja yksi jätti tyhjäksi. Kuviossa 12. on teemoitettu ilmaisuja saadusta tuesta.

Kuvio 12. Ilmaiset merkittävimmistä tuista

Psyykinen sai ilmaisuja 3, taloudellinen sai 2 ja oikeudellinen sai 1.

Psyykinen (3). Vastauksia yhdisti se, että vastaajat olivat kokeneet saaneensa psyykkistä tukea tilanteeseensa. Apua ja tukea oli ollut paljon ja he olivat erittäin kiitollisia siitä. He olivat kokeneet olonsa vahvaksi työntekijän läsnä ollessa sekä tunsivat työntekijän antaman tuen tulevan suoraan hänen sydämestään.

”Olen saanut paljon apua ja olen kiitollinen. Apu on tullut myös työntekijän sydämestä, vaikka he tekevät työtä tietenkin elääkseen. Apu ja tuki on helpottanut minua myös psyykkisesti.”

Taloudellinen (2). Vastauksista nousi se, että vastaajat olivat saaneet rahallista tukea. He olivat myös saaneet apua löytääkseen Suomesta töitä, jotta voivat jäädä tänne ja siten maksaa kotimaassa otetun ison lainan.

”Että saimme työtä, jäädä Suomeen ja saimme maksettua näin ison lainan, joka oli kotimaassa otettu.”

Oikeudellinen (1). Vastaus korosti sitä, että vastaajia oli autettu hakemaan oikeutta itselleen. Oli saatu myös vahvistusta sille, että vastaajia kohtaan oli tehty väärin.

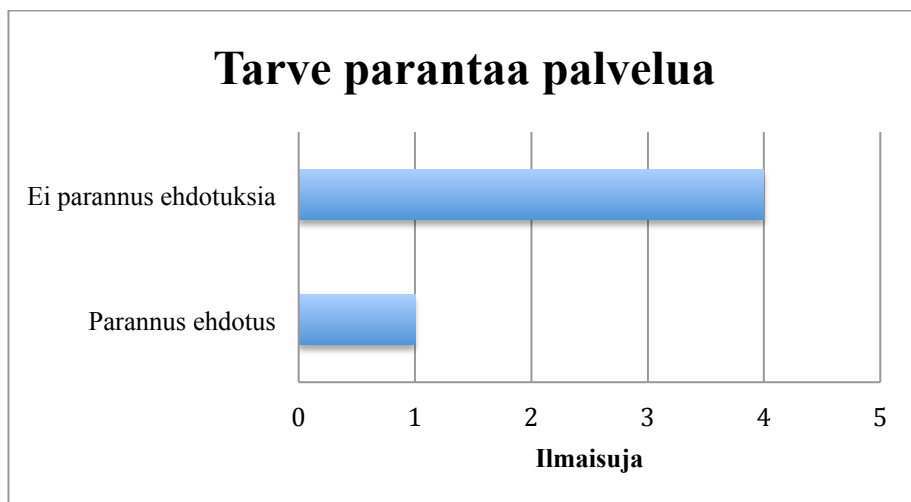
”Meitä on tuettu hakemaan oikeutta itsellemme. Sain vahvistusta sille, että minua kohtaan on tehty väärin. Työntekijän läsnä ollessa on ollut vahva olo ja olen saanut psyykkistä tukea. Minua on tuettu ja autettu, että saan kerrottua kokemuksestani.”

Vastauksista pohjalta nähdään Rikun tuen olleen merkittävää vastaajille. RIKU:n tuen tavoitteena on auttaa rikoksen uhria selviytymään kokemuksesta nopeammin ja paremmin, kuin se olisi mahdollista ilman tukitoimia. (Rikosuhripäivystys 2014). Vastauksista voidaan päätellä, että RIKU on saavuttanut tavoitteensa, koska vastaajat pitivät RIKU:n tukea merkittävänä selviytymiselleen.

Vastauksista voidaan päätellä, että vastaajille annettu tuki oli ollut monipuolista, koska he kokivat saaneensa psyykkistä tukea, taloudellista tukea ja oikeudellista tukea. Mikä vastaa siihen, että Rikosuhripäivystys pyrkii auttamaan ja tukemaan ihmiskauppaan liittyvää uhria kaikessa missä he tarvitsevat. Vastauksista voidaan päätellä myös se, että työntekijät ovat olleet ammattilaisia, koska he ovat osanneet luoda välittävän ja turvallisen ilmapiirin vastaajille. Tämä kertoo myös RIKU:n arvojen asiakaslähtöisyyden, vastuullisuuden sekä luotettavuuden toteutumisesta. (Rikosuhripäivystys 2014). Työn saaminen ja ison lainan mainitseminen vahvistaa sitä, josta Linden kertoi haastattelussa uhrien haluavan työtä, jotta voivat maksaa kotimaassa otetun ison lainan. RIKU pyrkii toimimaan rikoksen uhrin tarpeiden tulkitsija sekä puolestapuhuja. (Rikosuhripäivystys 2014). Oikeudellisesta tuesta voidaan päätellä RIKU:n onnistuneen puolestapuhujan roolissaan, koska vastaaja oli kokenut, että häntä oli tuettu hakemaan oikeutta itselleen.

5.7 RIKU:n toiminnan parannusehdotukset

Olisiko ollut jotain mitä Rikosuhripäivystys olisi voinut tehdä toisin? Kysymyksen pohjana oli saada tietoa siitä, että olisivatko vastaajat kaivanneet jotain lisätukea tai olisiko jotain voitu tehdä toisella tavalla. Kaikki viidestä vastaajasta vastasivat tähän kysymykseen. Kuviossa 13. on teemoitettu vastauksista löytyneet ilmaisut.

Kuvio 13. Vastauksista nousseet ilmaiset parantaa palvelua

Ei parannus ehdotuksia sai 4 ilmaisua ja parannus ehdotus sai 1 ilmaisun.

Ei parannus ehdotuksia (4). Vastauksia yhdisti se, että kaikki olivat sitä mieltä, että heidän mielestään Rikosuhripäivystys ei olisi voinut tehdä mitään toisin eikä heidän tarvitse muuttaa toimintaansa mitenkään, vaan vastaajat toivoivat työn jatkuvan samanlaisena. Vastaajat olivat todella kiitollisia saamaansa apuun ja palveluun ja kokivat saaneensa paljon siitä. Vastaajat mainitsivat työntekijöiden olleen hyviä ja avuliaita. Tyypillinen vastaus oli:

”Ei pidä muuttaa mitään. Rikosuhripäivystys on auttanut minua paljon ja olen todella kiitollinen. Rikosuhripäivystyksen työntekijät ovat avuliaita ja valmiita auttamaan kun siihen on tarvetta.”

”Ei mitään. Toivon, että jatkatte hyvää työtä. Työntekijä oli hyvä ja työtä toivottavasti jatketaan samalla tavalla.”

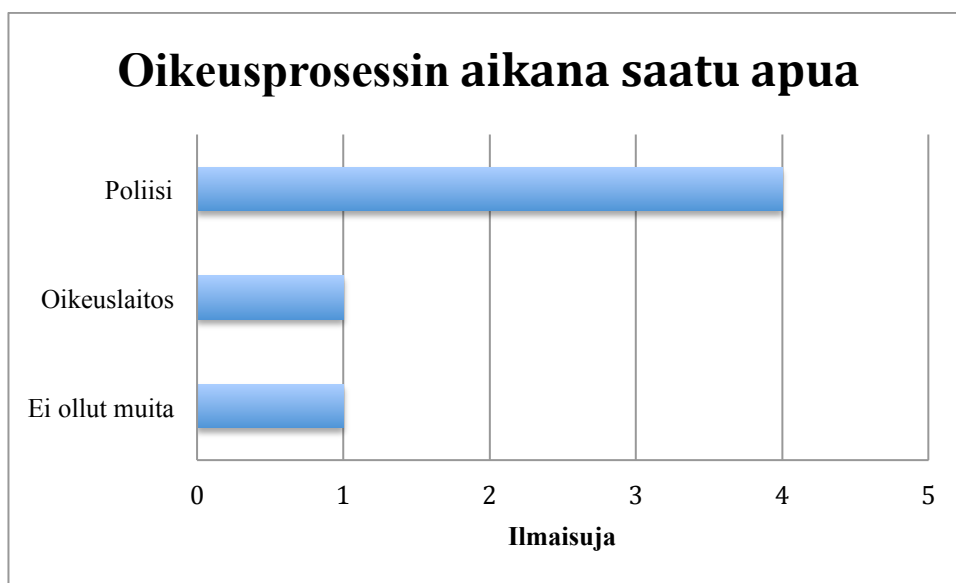
Parannus ehdotus (1). Vastaaja haluaisi Rikosuhripäivystyksen auttavan, että voisi jäädä Suomeen ja saada työtä.

”Haluaisin, että Rikosuhripäivystys voisi auttaa siinä, että voisimme jäädä Suomeen ja saada työtä ja siinä kun meillä ei ole tuloja.”

Vastauksista voidaan päätellä Rikosuhripäivystyksen antama tuen olleen ihmiskaupan uhreille ja ihmiskaupan kaltaisen rikoksen uhreille riittävää ja sitä ei tarvitse muuttaa, koska vastaajat toivoivat työn jatkuvan samanlaisena sekä he kertoivat olevansa tyytyväisiä ja kiitollisia saamastaan avusta. Työntekijöiden kommentoitiin olleen hyviä ja avuliaita eli työntekijät ovat osanneet kohdata asiakkaan RIKU:n arvojen mukaan asiakaslähtöisesti ja kunnioittavasti. (Rikosuhripäivystys 2014). Parannus ehdotus kohdassa toivottiin Rikosuhripäivystyksen auttavan työn saannissa, jotta vastaajat voisivat jäädä Suomeen, mikä jäi ainoaksi parannusehdotukseksi. Aiemmin vastauksissa mainittiin RIKU:n auttaneen löytämään työtä ja nyt heitä pyydetään auttamaan työsaannissa. Voidaan siis päätellä, että osa vastaajista oli onnistunut saamaan työpaikan ja osa ei.

5.8 Oikeusprosessin aikana saatu muu apu

Auttoiko sinua jokin muu oikeusprosessin aikana kuin Rikosuhripäivystys? Kysymyksellä haettiin vastausta siihen, olivatko vastaajat saaneet apua tai kokeneet saaneensa apua muiltakin kuin Rikosuhripäivystykseltä. Kuviossa 14. on teemoitettu vastaukset tähän kysymykseen.

Kuvio 14. Oikeusprosessissa auttaneet tahot

Poliisi sai ilmaisuja 4, oikeuslaitos sai 1 ilmaisuuden ja ei ollut muita sai 1 ilmaisuuden.

Poliisi (4). Ilmaisuja yhdisti se, että vastaajat olivat kokeneet saaneensa apua poliisilta. Poliisi oli auttanut heitä, jotta rikos tuli esiin ja että he kokivat asuinpaikkansa turvalliseksi. Yleinen vastaus oli

”Poliisi on auttanut.”

”Onnistuimme saamaan apua myös alueen poliisilaitoksilta, ja poliisi on auttanut myös paljon, jotta tämä rikos tulee esiin. Poliisi auttoi meitä tuntemaan asuinpaikkamme turvallisemmaksi, koska olemme myös pelänneet, että tekijä vahingoittaa meitä.”

Oikeuslaitos (1). Yksi mainitsi saaneensa apua myös oikeuslaitokselta.

”Poliisi ja oikeuslaitos.”

Ei ollut muita (1). Yksi vastasi, että ei ollut muita auttajia Rikosuhripäivystyksen lisäksi.

”Ei ole muita.”

Vastauksien perusteella voidaan päätellä poliisin olleen suurin auttava taho Rikosuhripäivystyksen lisäksi. Vastauksista näkyy myös aiemmin tekstissä mainittu uhkailu, kun vastaaja kertoo heidän pelänneen tekijän vahingoittavan heitä. Uhreja tai heidän kotimaissaan asuvia perheitä saatetaan uhkailla tai painostaa ja fyysisistä väkivaltaa voidaan käyttää. (Yli-Räisänen 2013,11). Mistä voidaan päätellä tekijän todennäköisesti uhkailleen uhreja, koska he ovat pelänneet jotain paha tapahtuvan.

Vaikka kaikki vastaajat, eivät maininneetkaan saaneensa apua muilta kuin Rikosuhripäivystykseltä ja poliisilta, niin oletetaan kaikkien saaneen apua myös poliisilta ja oikeuslaitokselta, koska he ovat kaikki käyneet normaalin rikosprosessin läpi. Vastaajat ehkä eivät kokeneet saaneensa heiltä apua tai eivät ymmärtäneet mainita niitä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tällä tutkimuksella haluttiin selvittää minkälaisena Rikosuhripäivystyksen ihmiskauppaan liittyvät asiakkaat kokivat heitä kohtaan tapahtuneen rikoksen, kokivatko he tarvitsevansa apua ja miten he kokivat Rikosuhripäivystyksen tarjoaman avun. Tutkimuksen tarkoitus oli saada rikosuhripäivystykselle palautetta heidän auttamiltaan ihmiskauppaan liittyviltä asiakkailtaan, jotta he voivat kehittää palveluitaan tämän asiakasryhmän kanssa.

Tutkimukseen saatiin vastaukset viideltä Rikosuhripäivystyksen ihmiskauppaan liittyvältä asiakkaalta. Tutkimusotos oli pieni, joten tutkimuksen tulokset ja vastaukset ovat suuntaa antavia, koska vastaajia oli vähän.

Tutkimuksen pääongelmana oli miten ihmiskauppaan liittyvät asiakkaat olivat kokeneet Rikosuhripäivystykseltä saamansa avun. Kaikki vastaajat kokivat saamansa tuen merkittävänä selviytymiselleen. Rikosuhripäivystyksen antama tuki oli ollut monipuolista, koska vastaajat kokivat saaneensa psyykkistä tukea, taloudellista tukea ja oikeudellista tukea. Työntekijöiden kerrottiin pystyneen luomaan välittävä ja turvallinen ilmapiiri sekä olleen hyviä ja avuliaita, mikä viestii työntekijöiden ammatillisuudesta. Rikosuhripäivystyksen arvot asiakaslähtöisyys, luottavuus, vastuullisuus ja tasapuolisuus näkyivät vastauksien pohjalta työntekijöiden toiminnassa. Vastaajat toivoivat työn jatkuvan samanlaisena ja kertoivat olevansa tyytyväisiä ja kiitollisia saamastaan avusta. Oikeusprosessissa annettu tuki oli ollut kaikkien vastaajien mielestä riittävää, josta voidaan päätellä Rikosuhripäivystyksen onnistuneen siinä hyvin. Ihmiskaupan auttamisjärjestelmän (2012) mukaan ihmiskaupan uhrin auttaminen voi sisältää sosiaali- ja terveystalvelut, majoituksen, turvallisuusjärjestelyt, oikeudellisen avustamisen ja neuvonnan sekä muita uhrin tarvitsemia tukitoimia. Nämä kaikki toteutuivat Rikosuhripäivystyksen antamassa palvelussa.

Kysyttäessä oliko syytetyn käyttäytyminen oikein vastaajat vastasivat tekijän teon olleen oikein ja osa oli epävarmoja. Voidaan päätellä, että vastaajat olivat mahdollisesti ymmärtäneet kysymyksen väärin, koska osa vastauksista oli epävarmoja ja alkuoletuksena oli, että rikos oli väärin. Vastaajat kertoivat tarvitsevänsä apua työpaikallaan, jossa he olivat olleet uhreina sekä heidän kertomuksensa kotimaansa kovista vankeusrangaistuksista vahvistavat olettamusta kysymyksen väärin ymmärtämisestä. Voidaan olettaa, että vastaajat pitäisivät tekijän käyttäytymistä vääränä, jos olisivat ymmärtäneet kysymyksen oikein. Kysymyksen väärin ymmärrykseen on voinut vaikuttaa se, että lomakkeet jouduttiin kahteen kertaan kääntämään eri kielelle. Miten vastaajat kokivat rikoksen kysymykseen ei siis saatu suoraa vastausta, vaan vastaus jäi tulkintojen varaan.

Ihmiskaupan auttamisjärjestelmän (2014) mukaan ihmiskaupan määritelmää on vaikea soveltaa käytännössä. Usein on myös hankalaa rajanvetäminen ihmiskaupan kaltaisten rikosten kanssa. Tässä tutkimuksessa näkyi tämä asia, koska puhuttiin ihmiskauppaan liittyvistä asiakkaista, mikä tarkoittaa, että he kaikki eivät välttämättä ole suoranaisesti ihmiskaupan uhreja vaan ihmiskaupankaltaisen rikoksen uhreja. Ihmiskauppaan liittyvät asiakkaat olivat oikeutettuja kaikkeen tukeen, koska auttamisjärjestelmään on hyväksytty asiakkaiksi myös ihmiskaupan kaltaisten rikosten uhreja. (Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2012.)

Tutkimuksen eettisestä pyrkimyksestä johtuen, tutkimuksessa jätettiin vastaajien lähtömaa sekä ihmiskaupan uhriudenmuoto tarkoituksella mainitsematta. Näin haluttiin suojella vastaajia, ettei heitä voitaisi tunnistaa tämän tutkimuksen perusteella. Kysymyksiä tehtäessä pyrittiin ajattelemaan suomalaisen kulttuurin ulkopuolelta, jotta voitaisiin saada vastauksia oman kulttuurikontekstimme ulkopuolelta. Kyselylomakkeet jouduttiin kääntämään kahteen kertaan. Ensiksi ne käännettiin suomesta ruotsiksi tulkkia varten ja sen jälkeen ruotsista vastaajien kielelle. Suomesta ruotsiin käännettäessä yksi kysymys oli unohtunut käännettäessä kuten liitteistä (LIITE 1 ja LIITE 3) voidaan huomata. Tämä käänösprosessi varmasti vaikuttaa hieman tutkimuksen luotettavuuteen. Tulkinnan varaa olisi ollut vähemmän, jos lomakkeet olisi tehty suoraan vastaajien kielelle.

Vastaajat kertoivat kotimaassaan ihmiskaupan tekijälle seuraavan rankka vankilatuomio, jopa rankempi kuin Suomessa. Rikosuhripäivystyksen työntekijän mukaan vastaajien maissa on eriaisteiset sosiaaliluokat, ja he ovat omassa maassaan tottuneet, että alemmassa asemassa olevia voi käyttää hyväkseen. He eivät miellä sitä väärinkäytöksi vaan heidän kulttuurissaan se on normaalia. Tässä näyttää olevan ristiriitaa, koska tutkimuksen mukaan vastaajien mielestä tekijälle tulisi rankat sanktiot. Ristiriidan syyn selvittämistä vaikeuttaa se, että tässä tutkimuksessa ei haluttu tuoda vastaajien maata tai kulttuuria esiin, koska vastaajien anonyymiyttä pyrittiin suojelemaan. Tämän ristiriidan aiheuttaa todennäköisesti vastaajien kulttuurillinen tausta ja sen vaikutus kyselyn tuloksiin.

Tutkimuksen tärkeimmiksi johtopäätöksiksi nousi, että Rikosuhripäivystyksen antama tuki on ollut monipuolista ja merkittävää vastaajien selviytymiselle. Työntekijät olivat pystyneet luomaan välittävän ja turvallisen ympäristön ja osanneet kohdata asiakkaat kunnioittavasti sekä Rikosuhripäivystyksen arvojen mukaisesti. Oikeusprosessissa annettu tuki oli riittävää ja Rikosuhripäivystyksen tavoite asiakkaan oikeusturvan toteutumisesta toteutui.

Reliaabelius tutkimuksessa tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta, kykyä antaa ei sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Tutkimus oli reliaabeli, koska tutkimuksesta todennäköisesti saataisiin samat vastaukset, jos se tehtäisiin samoille vastaajille uudestaan.

Hirsjärvi ym. (2009) mukaan validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Menetelmät ja mittarit eivät aina vastaa sitä todellisuutta, jota tutkija kuvittelee tutkivansa. Tämä tutkimus ei ole kaikin kohdin validi, koska kyselylomakkeen kaikkia kysymyksiä ei oltu ymmärretty oikein, joten tulokset eivät ole täysin luotettavia.

Tutkimuksen eettisyydestä on löydettävissä kaksi eri seikkaa, tutkijan vastuu aineistosta sekä eettisyys tiedonhankinnassa ja tutkittavien suojaan liittyvissä kysymyksissä. (KvaliMOTV 2015.) Tutkimus on eettisesti oikein, koska molemmat eettiset seikat on ratkaistu. Tutkija on käyttänyt aineistoa objektiivisesti ja tutkittavien henkilöiden henkilöllisyys on pidetty salassa. Aineistonkeruu tapahtui myös anonymisti.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on ollut pitkä ja kasvattava matka, eikä sitä olisi pystynyt mitenkään kuvittelemaan, ennen kuin itse siinä prosessin pyörteissä on. Alkuvaiheessa etsin paljon tietoa ihmiskaupasta. Siitä oli hieman vaikea löytää luotettavaa tietoa, sillä aihetta ei ole tutkittu kovinkaan paljon. Tieto lisää tuskaa ja niin on käynyt tässäkin tapauksessa, kun olen oppinut enemmän tästä järkyttävästä aiheesta. Opinnäytetyön tekemisen aikana olen saanut olla kertomassa monelle uteliaalle mitä ihmiskauppa on ja sitä kautta saanut olla lisäämässä tietoisuutta ihmiskaupasta.

Jos aloittaisin opinnäytetyön tekemisen uudestaan, käyttäisin enemmän aikaa taustatyön tekemiseen suhteessa Rikosuhripäivystykseen. Tutustuisin alkuvaiheessa tarkemmin ihmiskauppaan liittyvien asiakkaiden kanssa tehtävään työhön, jotta voisin tehdä kyselylomakkeen yksilökohtaisemmin ja paremmin koskemaan juuri tätä asiakasryhmää.

Tutkimuksessa sain vastauksen tutkimusongelmaan eli sain palautetta Rikosuhripäivystyksen työstä, mutta työnkehittämisen näkökannasta ei uutta tietoa tullut lähes ollenkaan. Olisin toivonut, että tutkimuksessa olisin saanut enemmän palautetta siitä, kuinka Rikosuhripäivystyksen työtä ihmiskauppaan liittyvien asiakkaiden kanssa voitaisiin kehittää. Olisin toivonut pääseväni tutkimuksessani syvemmälle tasolle, mutta se ei esimerkiksi kielen takia ollut mahdollista.

Jatkotutkimusideana voitaisiin toteuttaa samanlainen tutkimus ihmiskauppaan liittyvistä uhreista Rikosuhripäivystyksen muissa toimipisteissä, joissa työskennellään ihmiskauppaan liittyvien asiakkaiden kanssa. Tässä tutkimuksessa kulttuuritausta vaikutti paljon tuloksiin, seuraavassa tutkimuksessa voitaisiin ottaa kulttuuritausta vieläkin paremmin huomioon esimerkiksi tutkia tietystä maasta tulleita ihmiskaupanuhreja Suomessa. Tärkeää olisi tutkia suuremmissa mittakaavassa, koska muuten uhrit olisivat liian tunnistettavia tutkimuksesta.

LÄHTEET

- A21. 2014. Human trafficking. The problem. Viitattu 4.12.2014. <http://www.thea21campaign.org/content/human-trafficking/g10ryw>
- Bales, K. 2008. Nykyajanorjat ja miten heidät vapautetaan. Helsinki. Into.
- Chalke, S & Blair, C. 2011. SEIS! Pysäytä ihmiskauppa. Helsinki. Suomen Lähetysseura ry.
- Eurostat. European Commission. 2013. Trafficking in human beings. Publications Office of European union Viitattu 3.12.2014 http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/news/2013/docs/20130415_thb_stats_report_en.pdf
- Hirsjärvi, S & Remes, P & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. Painos. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino Oy.
- Holopainen, A. 2009. Laiton siirtolaisuus Euroopassa ja kansainvälisen yhteisön rooli ihmiskaupan ja ihmiskuljetuksen ehkäisyssä. Teoksessa Välimeren vene-siirtolainen, 37-47. Toim. Floman, M. & Hamara, J. Keuruu. Otava.
- Hyttinen, S & Silvander, J. 2002. Orjuus, pakkotyö, ihmiskauppa, prostituutio. Teoksessa Ihmisoikeudet 2000-luvulla sopimuksia ja asiakirjoja, 281-317. Ihmisoikeusliitto. Helsinki. Edita.
- Ihmisoikeudet.net. 2013. Ihmisoikeuksien suojelu kansainvälistyy. Viitattu 14.10.2014. <http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=ihmisoikeuksien-suojelu-kansainvaelistyy>
- ILO. 2005. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimukset. 2. Painos. Työministeriö. Suomen ILO neuvottelukunta. Viitattu 17.2.2014. http://www.tem.fi/files/25956/ilo_yleissopimukset.pdf
- Kanerva, J & Salonen, M. 2012. Ihmiskauppatyöryhmän mietintö. Mietintöjä ja lausuntoja 63/2012. Helsinki. Oikeusministeriö. Viitattu 7.11.2014 http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1354191575312/Files/Ihmiskauppatyoryhman_mietinto.pdf
- Kerry, J.F. 2014 a. Trafficking in persons report. Viitattu 27.11.2014. <http://www.state.gov/documents/organization/226844.pdf>
- Kerry, J.F. 2014 b. Trafficking in persons report. Finland. Viitattu 29.10.2014. <http://www.state.gov/documents/organization/226846.pdf>
- KvaliMOTV 2015. Eettiset kysymykset. Viitattu 13.5.2015 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1.html

L20.9a.650/2004. Laki rikoslain muuttamisesta. Seksuaalirikoksista. Törkeä paritus. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2015
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040650>

L9.7.2004/650. Rikoslaki. Vapauteen kohdistuvista rikoksista. Ihmiskauppa. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 17.2.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Rikoslaki#L25>

Lindén, M. 2015. Aluejohtaja. Rikosuhripäivystys. Vaasa. Haastattelu 22.4.2015

Maahanmuuttovirasto. 2015. Ihmiskauppa on Suomessa rikos. Viitattu 1.3.2015
http://www.migri.fi/tietoa_muualla/ihmiskauppa

Mellanen, I. 2014. Ihmiskaupan vastainen koulutus Vaasassa. 24.1.2014. Auttamisjärjestelmän esitys.

Metsämuuronen, J. 2006. 1 Metodologian perusteet ihmistieteissä. Teoksessa Metsämuuronen, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki. Gummerus Kirjapaino oy.

Poliisi 2014. Ihmiskauppa. Rikostorjunta. Keskusrikospoliisi. Viitattu 12.9.2014.
<http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/pages/A95AE1046BA5196FC22571ED004A679A>

Rikosuhripäivystys 2014. Rikosuhripäivystyksen toimintakertomus 2014.

Rikosuhripäivystys 2015. Rikosuhripäivystys. Viitattu 21.5.2015
<http://www.riku.fi/fi/rikosuhripaivystys/>

Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2012. Haetko tietoa? Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä. Viitattu 27.10.2014.
http://www.ihmiskauppa.fi/haetko_tietoa/auttamisjarjestelma

Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2014. Haetko tietoa? Uhrin tunnistaminen. Tunnistamisen vaikeus. Viitattu 15.12.2014.
http://www.ihmiskauppa.fi/haetko_tietoa/uhrin_tunnistaminen

Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2014. Ihmiskauppa Suomessa. Viitattu 15.3.2014.
http://www.ihmiskauppa.fi/haetko_tietoa/onko_suomessa_ihmiskauppaa

Suomen kansallinen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2015. Haetko tietoa? Muut toimijat. Kansalaisjärjestöjä. Viitattu 21.5.2015
http://www.ihmiskauppa.fi/haetko_tietoa/muut_toimijat/kansalaisjarjestoja

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10.painos. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

UOM. 2005. Ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma. Ulkoasiainministeriön julkaisusarja. Helsinki. Edita Prima Oy.

Vähemmistövaltuutettu. 2010. Kansallinen ihmiskaupparaportointi kertomus 2010. Ihmiskauppa ja siihen liittyvät ilmiöt sekä ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen Suomessa. Porvoo. Vähemmistövaltuutettu.

Vähemmistövaltuutettu. 2013. Kansallinen ihmiskaupparaportointi kertomus 2013. Helsinki. Vähemmistövaltuutettu.

Vähemmistövaltuutettu. 2014. Kansallinen ihmiskaupparaportointi kertomus 2014. Helsinki. Vähemmistövaltuutettu.

Yli-Räisänen, H. 2013. Tästä on kyse. RIKU, 1/2013, 11

6. Saitko riittävästi tietoa rikosuhripäivystykseltä oikeudenkäynnistä etukäteen?
7. Saitko riittävästi apua arjessa selviytymiseen ja asioidesi hoitoon?
8. Saitko mielestäsi riittävästi tukea rikosuhripäivystykseltä oikeusprosessin aikana?

kyllä/ei
9. A) Oliko rikosuhripäivystykseltä saamasi apu ja tuki merkittävää selviytymisesellesi?

Kyllä/ei

B) Mikä saamassasi avussa ja tuessa oli merkittäväintä?
10. Olisiko ollut jotain mitä rikosuhripäivystys olisi voinut tehdä toisin?

LIITE 2

Hej!

Du har varit vår kund i Brottsofferjouren. Socionom-studerande Susanna Taavila från Vasa Yrkeshögskolan gör en undersökning om hur de av våra klienter har upplevt vår service, som har misstänkt att vara offer för människohandel.

Susanna ska ta emot er synpunkter **helt anonymt** (skriva inte ditt namn på blankett). Luu Le Thuy ska översätta svar till Susanna. När Susannas undersökning är färdig, ska hon förstöra blanketter.

Vi hoppas att få över 10 blanketter fyllda. Svarta ärligen 😊

Tackar

Terhi Laitala och Mika Lindén

LIITE 3**BAKGRUNDSINFORMATION**

Ålder **20-30, 31-40, 41-50, 51->**

Kön **man kvinna**

Vilket år kom du till Finland? _____

FRÅGOR

1. Vad är din åsikt: var åtaladens verksamhet mot dig rätt eller fel?

2. Hurdan upplevelse torde åtaladens verksamhet mot dig vara i ditt hemland?

3. Hurdant straff torde åtalade ha fått i ditt hemland, om han/hon skulle ha verkat i samma sätt där?

4. Hur upplevde du: behövde du hjälp till din situation på din tidigare arbetsplats (där du kanske jobbade efter hade kommit till Finland)?

JA / NEJ

5. Har Brottsofferjouren (Mika Lindén och/eller Terhi Laitala) hjälpte dig att förstå Finlands juridiska systemet?

JA / NEJ

6. Fick du tillräckligt information av rättegång i förhand från Brottsofferjouren (Mika Lindén och/eller Terhi Laitala)?

JA / NEJ

7. Fick du tillräckligt stöd och råd under rättprocess från Brottsofferjouren (Mika Lindén och/eller Terhi Laitala)?

JA / NEJ

A) Var hjälp och stöd från Brottsofferjouren betydelsefullt för att du klarade dig med den här erfarenheten?

JA / NEJ

B) Vad var den mesta betydelsefull sak i hjälp och stöd du har fått?

8. Finns det någonting som Brottsofferjouren torde ha gjort på ett annat sätt?

9. Finns det andra människor/myndigheter som hjälpte dig under rättsprocessen än Brottsofferjouren?

TACK SÅ VÄLDIGT MYCKET ATT DU GER OSS SYNPUNKT ☺

LIITE 4

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
 VASA YRKESHÖGSKOLA
 UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS OPINNÄYTETYÖTÄ VARTEN

OPISKELIJAN TIEDOT:			
Opinnäytetyön tekijä(t): Susanna Taavila	Opiskelijanumero:	Koulutusohjelma: Sosionomi	
Osoite:	Puhelinnumero: 0407912033	Sähköposti:	
TUTKIMUKSEN KOHDEORGANISAATION TIEDOT:			
Organisaation nimi ja tulosyksikkö: Rikosuhripäivystys Vaasa			
Yhteyshenkilön nimi, sähköposti, puhelin: T. [redacted] i			
Mahdollisen työelämäohjaajan nimi, sähköposti, puhelin:			
OPINNÄYTETYÖN TIEDOT:			
Opinnäytetyön nimi: Palaute ihmiskaupanuhreilta			
Opinnäytetyötutkimuksen tarkoitus: Tutkimuksen tarkoituksena on saada palautetta siitä tuesta ja avusta, jota Rikosuhripäivystys on tarjonnut ihmiskaupasta kärsineille asiakkailleen.			
Opinnäytetyön ohjaajan nimi, sähköposti, puhelin: Ahti Nyman			

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Wolffintie 30, 65200 VAASA
 Puh. 020 766 3300, faksi (06) 326 3002
 info@puv.fi, www.puv.fi
 Y-tunnus 2267669-3

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
 VASA YRKESHÖGSKOLA
 UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Oikeudet tuloksiin

Tekijänoikeus ja omistusoikeus opinnäytetyön tuloksiin ja muuhun aineistoon kuuluvat opinnäytetyön tekijälle. Toimeksiantaja saa käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin ja niiden hyödyntämiseen. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen raportoimaan opinnäytetyön tulokset toimeksiantajalle.

Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus

Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muuta julkisuuslaissa salassa pidettävää tietoa, on opinnäytetyön raportti laadittava siten, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Opinnäytetyön kirjallinen osa voidaan julkaista myös Theseus -tietokannassa Internetissä.

Opinnäytetyön osapuolet (opiskelija, toimeksiantaja, ohjaaja) sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.

Opinnäytetyön kustannukset

Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opinnäytetyön tekijä keskenään. Pääsääntöisesti Vaasan ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.

Päiväys: 23.5.14 Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus: Susanna Toivanen

Liitteet: Tutkimussuunnitelma liitteineen

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten

- Myönnetty anomuksen mukaan
 Hylätty
 Myönnetään seuraavin korjauksin KTS. LITE

- Kohdeorganisaation nimi SAA esiintyä opinnäytetyössä
 Kohdeorganisaation nimi EI SAA esiintyä opinnäytetyössä

Päiväys 6.6.2014
 Allekirjoitus Jaana Koivukangas
 Nimen selvennys Jaana Koivukangas

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Wolffintie 30, 65200 VAASA
 Puh. 020 766 3300, faksi (06) 326 3002
 info@puv.fi, www.puv.fi
 Y-tunnus 2267669-3

LIITE 5

Olemme tutustuneet tutkimussuunnitelmaan ja voimme antaa luvan näiden ehtojen puitteissa:

1. Mietimme, voiko käyttää nimikettä ihmiskaupan uhri. Olisiko "Palaute ihmiskauppaan liittyviltä asiakkailta" tai vastaavaa. TAI sitten tämä seikka pitää selkeästi tuoda esille tutkielman alussa eli että käytetään nimikettä "ihmiskaupan uhri" sen perusteella, että heidät on otettu auttamisjärjestelmään, mutta että siihen asti kuin oikeuden päätökset on saatu ei tätä voida siinä mielessä pitää juridisesti varmana. Osa rikoksista on lopulta ollut ihmiskaupan kaltaisia rikoksia.
2. Uhrien tavoittamisen osalta ratkaisevaa on se, että onko Vaasan seudun palvelupiste itse halukas auttamaan tässä. Jos se on ok ja muutenkin tutkielma koetaan palvelupisteessä mielekkäänä, niin sitten tämä voidaan hyväksyä.
3. Tärkeää on se, että nämä asiakkaat tosiaan ymmärtävät mikä on ollut RIKUn osuus auttamistoiminnassa – että he arvioivat nimenomaan RIKUn palvelua – ei muiden.
4. Entä onko RIKUn toiminta näissä liittynyt nimenomaan oikeusprosessiin vai onko ollut muutakin, esim. auttaminen arjen selviytymisessä?

Jos siis Vaasan palvelupiste haluaa ja pystyy tukemaan tässä, niin tutkimuslupa myönnetään yllä mainituilla huomioilla.
